

BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA
KÜLKERESKEDELMI KAR

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAK

Levelező tagozat

Európa-tanulmányok szakirány

SZENEGÁL ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KAPCSOLATRENDSZERÉNEK
FEJLŐDÉSE A GYARMATI FÜGGETLENSÉGTŐL NAPJAINKIG

Készítette: Sebes Sarolta

Budapest, 2015

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1. Szenegál.....	6
1.1 Szenegál története.....	6
1.1.1 A gyarmati rendszer hanyatlása.....	6
1.1.2 A szenegáli elit és a <i>négritude</i> mozgalom.....	8
1.1.3 A Francia Unió.....	9
1.1.4 A kerettörvény születése.....	11
1.1.5 Az 1958-as alkotmány.....	13
1.1.6 Az új alkotmány következményei.....	14
1.1.7 A népszavazás.....	15
1.1.8 A Mali Föderáció.....	16
1.1.9 A Mali Föderáció függetlensége és szakadása.....	17
1.1.10 A Francia Közösség széthullása.....	18
1.1.11 A független Szenegáli Köztársaság.....	19
1.2. Szenegál helyzete a XXI. században.....	20
1.2.1. Belpolitika az új évezredben.....	20
1.2.2 Gazdaság.....	21
1.2.3 Gazdasági növekedés.....	24
1.2.4 Gazdasági együttműködés, regionális integráció és kereskedelem.....	25
2. Az Európai Unió kapcsolata Afrikával.....	28
2.1 Római szerződések.....	28
2.2 A Yaoundéi Konvenció.....	31
2.3 A Loméi Konvenció.....	32
2.4 A Cotonoui Egyezmény és a kairói folyamat.....	36

2.5 A Kairói folyamat.....	37
2.6 Az Afrikai Unió és a NEPAD.....	38
2.7 Az Európai Unió Afrika-stratégiája.....	39
2.8 EU és Afrika stratégiai partnerség.....	40
2.9 Az Európai Fejlesztési Alap.....	41
2.10 Az Európai Unió Partnerségi Megállapodása Nyugat-Afrikával és a helyi integrációkkal.....	43
3. Szenegál és az EU kapcsolatrendszere.....	47
3.1 Szenegál kihívásai és fejlesztési tervei a XXI. században.....	47
3.2 Az EU Szenegál stratégiája és hatása a kétoldalú kereskedelemre.....	49
3.3 Fejlesztések európai uniós forrásokból: a Nemzeti Indikatív Program (National Indicative Programme - NIP).	53
3.3.1 Az első PIN céljai és felhasználható pénzügyi keretei.....	53
3.3.2 Demokratikus kormányzás.....	55
3.3.3 Fenntartható mezőgazdasági fejlődés.....	56
3.3.4 Ivóvíz és szennyvízelvezetés.....	59
3.3.5 Civil szervezetek támogatása.....	60
3.3.6 Egyéb intézkedések.....	60
3.4 Az Európai Beruházási Bank által finanszírozott beruházások Szenegálban.....	61
3.5 Az ECHO Szenegálban.....	62
Összegzés.....	64
Bibliográfia.....	66
Ábrák és táblázatok jegyzéke.....	70

BEVEZETÉS

Szakedolgozatom témájának egy szubszaharai ország, Szenegál elemzését, Európai Unióval fenntartott kapcsolatrendszerének értékelését választottam. Az afrikai kontinens történelme iránt korábbi tanulmányaim folyamán kezdtem el érdeklődni, ezen belül is a volt Francia Nyugat-Afrikai Térség országainak gyarmati függetlenedésének folyamatát tanulmányoztam. Az alapképzésen írt szakedolgozatom témájának Szenegál függetlenné válását választottam, a mostani szakedolgozatot pedig remek lehetőségnek tartom arra, hogy a téma folytatásaként egészen napjainkig megvizsgáljam a gyarmattartók (EU) és a volt gyarmatok (Afrika) – elsősorban – gazdasági viszonyának alakulását.

Dolgozatom célja a felhasznált források segítségével komplex képet adni Szenegál történelméről és gazdaságáról a II. világháborútól kezdve egészen napjainkig, valamint az 1960-ban megszerzett függetlensége óta fenntartott kapcsolatokról, melyek Franciaországhoz, és az Európai Unióhoz kötik. Szenegál a franciák egyik legrégebbi, és legfontosabb fekete-afrikai gyarmata volt, Francia Nyugat-Afrika központja, ahol legerősebben hatott az anyaország kultúrájának asszimilációs hatása, és amely gazdasági és kereskedelmi szempontból is kiemelkedő fontosságú volt a térségben. Európában az Afrikát támogató politikát hagyományosan Franciaország befolyásolja a leginkább.

Az Unió a világ legnagyobb kereskedelmi hatalma, és emellett a fejlődő országok legnagyobb támogatója is. Egyre többet lehet hallani a „Harmadik Világ” problémáiról, és az oda irányuló segélyekről, programokról, részleteiben azonban kevesen ismerik ezeket. Napjainkban átalakulóban van az EU segélyezési politikája, melyet segélyprogram helyett nemzetközi fejlesztési együttműködésnek hívnak. Ennek lényege, hogy a donor a rászorulóval közösen jelöli ki az elérendő célokat, a konkrét fejlesztési programot viszont a rászoruló ország alakítja ki, melyhez a donor saját forrásaival hozzájárul. Nekem is felkeltette érdeklődésemet a segélyezési politika fejlődése, és a fejlesztési programok és segélyek tényleges megvalósulása, és azoknak hatása Szenegál fejlődésére. Dolgozatomban arra a kérdésre is keresem a választ, hogy milyen módon segíti az EU az afrikai ország felzárkózását és hogy ezek a programok, támogatások mennyire tekinthetőek eredményesnek.

1. SZENEGÁL

1.1 Szenegál történelme

Szenegál, mely legjelentősebb folyójáról kapta nevét, az Atlanti-óceán partján található. A 197 ezer km²-en elterülő országot északról Mauritánia, keletről Mali (az egykori francia Szudán), délről pedig Guinea és Bissau-Guinea határolja, míg Gambia mondhatni beékelődik Szenegálba. A függetlenség elnyerése idején körülbelül 2,8 millió lakost számláló ország mára 14,2 millióra főre növekedett, mely etnikailag igen megosztott, a nagyobb etnikai csoportok mellett, mint a wolof, peul, sérère, diola, toucouleur és lebou, még számos kisebb népcsoport is él. Vallását illetően az ország 94%-a muzulmán, 5%-a katolikus, míg a maradék 1% valamelyik törzsi vallás követője.¹

1.1.1. A gyarmati rendszer hanyatlása

Szenegál a hét gyarmatot egyesítő Francia Nyugat-Afrika (*Afrique Occidentale Française* – AOF) részét képezte, amely 1895-ben jött létre egyesítve Mauritániát, Szudánt, Guineát, Felső-Voltát (a mai Burkina Faso), Dahomeyt (a mai Bénin), Elefántcsontpartot, Nigert és Szenegált. Kezdetben az AOF központja a szenegáli Saint-Louis volt, melyet a franciák 1659-ben alapítottak, és amely székhelye volt a Nyugat Afrikai Banknak is. A nagy jelentőségű bank 1902-ben elhagyta Saint-Louis-t, minek következtében maga a főváros is Dakarba „költözött”.²

Politikai jogokkal egyedül a szenegáli négy község (Dakar, Saint-Louis, Gorée és Rufisque) rendelkezett 1879 óta. Ezeket a jogokat 1915-ben megerősítő törvény Blaise Diagne képviselő nevéhez köthető, miszerint a négy város lakói francia állampolgárok, helyi autonómiával rendelkeznek, így saját polgármestert, helyi tanácsot és egy képviselőt választhattak a francia nemzetgyűlés képviselőházába.³

---

¹ <http://www.pointscoeur.org/danslemonde/senegal/senegal.htm> (letöltés ideje: 2015. 01. 15.)

² SÍK Endre: Fekete-Afrika története IV., Bp., Akadémiai Kiadó, 1973, 208. o.

³ JOHNSON, Wesley: Les élites au Sénégal pendant la période d'indépendance, in: AGERON Charles-Robert et MICHEL Marc (éd.), L'Afrique noire française: l'heure des indépendances, Paris, Édition du C.N.R.S., 1992, 26. o.

A francia gyarmati birodalom hanyatlásának első jelei, és az elkerülhetetlennek bizonyuló függetlenségi mozgalmak már a két világháború között megjelentek, komolyabb törést azonban csak a II. világháború hozott.⁴

Sok fekete afrikai katona került bevetésre a háború alatt - nem csak az afrikai hadszíntéren -, akik szemtanúi lehettek a fegyveresen kivívott függetlenségnek, így joggal merülhet fel bennük a kérdés, ők miért ne tehetnék ugyanezt a gyarmatosító hatalommal szemben.⁵

A II. világháború után kiemelkedő két nagyhatalom, az USA és a Szovjetunió is gyarmatellenes politikát folytatott. Az Egyesült Nemzetek 1945. június 26-ai Alapokmánya kimondta, hogy célja „A nemzetek között a népeket megillető egyenjogúság, és önrendelkezési jog elvének tiszteletben tartásán alapuló baráti kapcsolatokat fejlesztése, [...] az emberi jogok és az alapvető szabadságok mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő tiszteletben tartásának előmozdítása”.

Emellett az nyugat-európai közvélemény is a gyarmati rendszer fenntartása ellen fordult, ugyanis abban sokan a fasiszta elnyomást, vagy annak maradványát vélték felfedezni. A demokratikusan megválasztott kormányok pedig nem hagyhatták figyelmen kívül szavazóik véleményét, így fel kellett adniuk a tisztán erőn alapuló gyarmati politizálást. Még Franciaország is, amely a gyarmati politikát olyan belügynek tekintette, amelybe a többi hatalomnak nincs beleszólási joga, időben felismerte ezt a változást, és jól látta azt is, hogy a gyarmati birodalom struktúrája – melynek emberi és anyagi támogatása nélkülözhetetlen – változtatások nélkül fenntarthatatlan.

Ennek szellemében került sor az 1944. január 30. és február 8. között megrendezésre kerülő konferenciára Francia Egyenlítői-Afrika „fővárosában”, Brazzaville-ben. Célja a háború utáni anyaország és gyarmatai viszonyának meghatározása volt. De Gaulle már a megnyitó alkalmával leszögezte, hogy „A francia nemzetre, s kizárólag a francia nemzetre tartozik megfelelő időben dönteni a birodalmi struktúra reformjáról, amelyet a szuverenitásával el fog határozni.”. A konferenciára afrikai politikusokat egyáltalán nem

---

⁴ SÍK Endre: Fekete-Afrika története III., Bp., Akadémia Kiadó, 1972, 97-98. o.

⁵ SALGÓ László: A gyarmati rendszer története 1939-1955, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995, 28-29. o.

hívtak meg.⁶ A tárgyalások két fő témára oszlottak: az adminisztratív, szociális és gazdasági javaslatokra, valamint a politikai intézmények változtatásának javaslatára.

A konferencia a brazzaville-i dekrétummal záródott, melyben kilátásba helyezték a rabszolga-, és kényszermunka mielőbbi megszüntetését, illetve annak egy éves munkaszolgálatral való „helyettesítését”, a szakmai tömörülés lehetőségét, a francia nyelvű elemi oktatás és az orvosi ellátás fejlesztését, az őslakosok és európaiak egyenlő bérezését, valamint a gyarmatok iparának és mezőgazdaságának fokozatos fejlesztését. Az egyetlen javaslat, melynek azonnali hatálybalépését lehetségesnek tartották, a szabad házassághoz való jog. Az adminisztráció terén, a konferencia résztvevőinek összetételéből kifolyólag, a kormányzói jogkör kiterjesztésére irányuló törekvések jelentkeztek.⁷

1.1.2. A szenegáli elit és a *négritude* mozgalom

Az egykor missziós céllal érkező gyarmatosítók iskoláiban közben felnőtt egy új értelmiségi kör, mely nemcsak a kormányzásban való részvételre formált jogot, hanem már az önálló irányításra is. Ez az elit Szenegálban két nagy csoportra bontható: a szeparatista és az asszimilációt támogató értelmiségiekre.

A szeparatisták köre a két világháború közötti időszakban formálódott. A függetlenség óhaja mellett teljesen elvetették a francia kultúra követését is. Kiemelkedő alakjai, mint Lamine Senghor, Télémaque Sow, Abdoulaye Ly, Cheikh Anta Diop és Alioune Diop soha nem jutottak jelentős szerephez a politikai életben.⁸

A másik csoport tagjai az asszimiláció támogatói és hű képviselői voltak. Többségük Franciaországban végezte tanulmányait. Céljuk egy a Franciaországhoz hasonló gazdasági és kulturális színvonal elérése volt, melyhez elengedhetetlen az anyaország támogatása és a gyarmati pozíció. Éppen ezért programjukban nem a függetlenség elérése szerepelt, hanem a minél szélesebb területi autonómia szerzése. Politikai tevékenységük a II. világháború után vált jelentőssé. Tagjaik közül kiemelkedőek Blaise Diagne, Galandou Diouf, Lamine Guèye, Mamdou Dia és Léopold Sédar Senghor.⁹

---

⁶ GAZDAG Ferenc: Franciaország története, Bp., Zrínyi Kiadó, 1997, 32. o.

⁷ Salgó, 1995, 27. o.

⁸ Wesley, 1992, 32. o.

⁹ idem

A XX. század elején jelent meg a pánafrikanizmus eszménye, amely az afrikai országok mihamarabbi függetlenségét, valamint az afrikai egység megteremtését sürgette. Ennek új ideológiájaként jelent meg a II. világháború után, francia nyelvterületen a „négritude” mozgalom. Maga a *négritude* szó a martiniquei költőtől, Aimé Césaire-től származik, széles körben azonban Leopold Sédar Senghor terjesztette el. Az irányzat politikai és egyben irodalmi is, a Párizsban tanuló fekete, frankofón diákok sorakoznak fel mögötte, akikre nagy hatással volt a francia kultúra.¹⁰

1.1.3. A Francia Unió

A II. világháborúból Franciaország, ha nem is győztesen, de a győztesek oldalán került ki, élén Charles de Gaulle-lal, akinek három fő bel-, és külpolitikai célja volt:

- A háborút lezáró nemzetközi béketárgyalásokon való részvétel
- Függetlenség a felszabadulás után
- A gyarmatbirodalom megőrzése.¹¹

A gyarmatbirodalom fenntartásához szükséges intézkedéseket pedig az új alkotmány keretein belül kívánja rendezni.

A felszabadulás utáni ideiglenes kormány 1945. október 21-én alkotmányozó nemzetgyűléssé alakul át, miután a franciák 96,4%-a új alkotmány kidolgozására szavaz. A munkálatokban kilenc afrikai politikus is részt vesz, köztük a szenegáli Lamine Guèye és Sengor, akik ekkor a Nemzetközi Munkások Francia Szekciójának (*Section française de l'internationale ouvrière* - SFIO) tagjai, valamint alapítói a rövid életű Afrikai Blokknak (*Block Africain* –BA), amely nyílt és szoros kapcsolatban áll az SFIO-val.

A IV. Köztársaság alkotmányát 1946. október 26-án fogadták el, melynek bevezetőjében megfogalmazzák, hogy: „*Franciaország a Tengerentúl lakosságával uniót alkot, amely a jogok és kötelességek egyenlőségén alapul faji és vallási megkülönböztetés nélkül.*”¹²

---

¹⁰ NÉMETH István (szerk.): 20. századi egyetemes történet, 1. kötet, Európa, Bp., Osiris Kiadó, 2005, 233. o.

¹¹ Gazdag, 1997, 18. o.

¹² <http://www.assemblee-nationale.fr/histoire>, Le préambulé de la Constitution de 1946. (letöltés ideje: 2015. 01.15.)

Ezzel a Francia Gyarmatbirodalom helyébe a Francia Unió (*Union Française*) lépett. Az Unió elnöke a Francia Köztársaság elnöke. A kormányzók továbbra is kinevezéssel kerültek posztjukra, melléjük helyi parlamenteket szerveztek, melyeknek azonban csak konzultatív jogot adtak. Ezzel a céljuk az adminisztráció, és általában véve a politikai élet tagjainak „afrikanizációja” volt. Az alkotmány létrehozta továbbá a Tengerentúli Megyéket¹³ (*Département d’outre-mer – DOM*), valamint a Tengerentúli Területeket (*Territoire d’outre-mer – TOM*), melynek tagja 14 fekete afrikai ország volt. Az Unióból való kilépés alkotmányos keretek között nem volt biztosított.¹⁴

Az alkotmány elfogadása előtt más intézkedésekre is sor került, melyek közül kettőt az új alkotmányba is belefoglaltak.

Az egyik az elefántcsontparti politikus, Félix Houphouët-Boigny által ösztönzött, 1946. április 11-én elfogadott törvény, mely megszünteti a kényszermunkát. A másik fontos törvény a szenegáli Lamine Guèye nevéhez köthető (a törvény egyébként „*loi Lamine Guèye*” néven is ismert), melyet 1946. május 7-én fogadtak el. Ez a négy kommunával megegyező állampolgári jogokkal ruházta fel Tengerentúli Területek lakosságát. Ezek között szerepelt az, hogy a TOM országai is képviselőt küldhetnek a francia nemzetgyűlésbe. Azonban itt is nagy volt az aránytalanság, a 618 fős gyűlés mindössze 18 tagja afrikai – ezek közül 14 politikus az AOF és Togo területéről került be.¹⁵ Megvalósult továbbá a szakszervezetek által régóta követelt egyenlő bérezés az európai és fekete munkások között, valamint a szociális és családi támogatások is egyenlő mértékűek lettek.¹⁶

Emellett gazdasági rendelkezésekre is sor került. Franciaország még 1945 előtt kijelentette, hogy a gyarmatok büdzsájének autonómnak kell lenniük, kiadásukat a közvetlen vagy közvetett adókból kell finanszírozniuk. Új pénz, a gyarmati frank (FCFA - *Franc des Colonies Françaises d’Afrique* vagy *Communauté financière africaine*) került bevezetésre 1945. december 26-án. Ekkor 1 CFA frank 1,70 francia frankot ér.

---

¹³ Ezek: Algéria, Guadeloupe, Guayana és Réunion

¹⁴ Gazdag, 1997, 33. o.

¹⁵ Sík, 1973, 202. o.

¹⁶ BANCEL, Nicolas: La voie étroite, MOUVEMENTS N°21-22 mai-juin-juillet-août 2002, 30. o.

CFA F bevezetése	1945. december 26.	1 CFAF = 1.70 FF
Francia Frank leértékelése	1948. október 17.	1 CFAF = 2.00 FF
Az új FF bevezetése	1958	1 CFAF = 0.02 FF
CFA F leértékelése	1994. január 12.	1 CFAF = 0.01 FF

1. táblázat: Az FCFA értékének változása a francia frankhoz mérve¹⁷

Mégis 1945 után az anyaország magára vállalta a gyarmati fejlesztések egy részének közvetlen finanszírozását a közvetítő FIDES (Gazdasági és Szociális Beruházási Alap - *Fonds d'Investissement et Développement Économique et Sociale*) segítségével.¹⁸ Ennek volt köszönhető a szenegáli infrastruktúra további fejlesztése is, vasutak és autótutak épülése, mely elősegítette a földimogyoró-kereskedelem hatékonyságának növekedését.¹⁹

Senghor 1948-ban szakított addigi pártjával, az Afrikai Blokkal annak az AOF-en végzett antidemokratikus, nepotista és diszkriminációs politikája miatt, és Mamadou Diaval az oldalán, és többek között Léon Boissier-Palunnal, Ibrahima Seydou Ndaw-val létrehozta saját pártját, a Szenegáli Demokratikus Blokkot (*Bloc Démocratique Sénégalais – BDS*).²⁰

A párt fő célja a békés fejlődés, és kezdetben a területi gyűlés hatáskörének kiszélesítése, majd a fokozatos reformokkal elérendő függetlenség volt. Bár többször használták programjuk kifejtése közben a szeparatizmus és függetlenség szavakat, ezeket nem a Franciaországtól való elválásra értették, csupán egy önálló politikai érdekcsoport létrehozásának szükségességére.²¹

1.1.4. A kerettörvény születése

A francia gyarmatpolitikai változásokra két országhatáron kívüli, ám belügynek mondható esemény volt hatással. 1954-ben a francia csapatok jelentős vereséget szenvedtek

¹⁷ <http://www.bceao.int/internet/bcweb.nsf/pages/umusel> (letöltés: 2015.02.02.)

¹⁸ LAKROUM: Sénégal-Soudan (Mali): deux deux États pour un empire, in C. Coquery-Vidrovitch (dir.), avec la collaboration d'O. Goerg, L'Afrique au temps des Français. Colonisateurs et colonisés (c.1860-1960), Paris, La Découverte, 1992, 184. o.

¹⁹ idem

²⁰ BAYTIR DIOP Adama: Le Sénégal a l'heure de l'indépendance, Le projet politique de Mamadou Dia (1957-1962), Paris, L'Harmattan, 2007, 20. o.

²¹ HEITZ Kathrin : Décolonisation et construction nationale au Sénégal, Relations internationales 2008/1, n° 133, 44. o.

az indokínai csatatéren Dien-Bien-Phunál, amely után a genfi tárgyalások során kénytelenek voltak elfogadni Indokína kettéosztását, Laosz és Kambodzsa függetlenségét.²² A másik, ennél is fontosabb, és talán közvetlenebb ok az Algériában, 1954. november 1-én kezdődő polgárháború volt. Ez a terület Franciaország számára igen fontos volt a mezőgazdasági termékek és a felfedezett olajmezők miatt, valamint a tengeren túli megye mindegy 1 millió fős francia lakossága miatt. Ezért a francia kormány szinte gondolkodás nélkül a fegyveres beavatkozás mellett döntött.²³ Az indokínai vereség és az elhúzódó algériai háború, valamint Tunézia és Marokkó ez évi autonómmá válása készítette az anyaországot fekete-afrikai politikájának átértékelésére, illetve bizonyos engedmények adására.

1956. február 1-én Guy Mollet (SFIO) alakított kormányt. A tengerentúli ügyek minisztere, Gaston Defferre nevéhez köthető a február 26-ra kidolgozott úgynevezett kerettörvény (*loi-cadre Defferre*), mely a francia nemzetgyűlés elfogadása után június 23-án lépett életbe. Célja, hogy „*időben megtegyék a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy elkerüljék a komolyabb konfliktusokat*”.²⁴

A kerettörvény rendelkezéseit három nagy részre oszthatjuk, ezek: a politikai reformok, az adminisztráció decentralizációja, valamint a gazdasági reformok. A területi gyűlés törvényhozói jogot kapott, a területi kormány pedig kezébe vehette a végrehajtó hatalmat, melyet az adott ország 21 év feletti lakossága választhatott meg az általános választójog alapján. Az addigi területi csoportok megmaradtak, élükön a főkormányzóval és a Nagytanáccsal, de központi kormány nélkül. A törvény visszaságát és konzervativizmusát mutatja, hogy a területi kormányok élén még mindig Franciaország által kinevezett miniszter állt, és csak a miniszter helyettese lehetett afrikai. A területi kormány nem volt felelős a területi gyűlésnek, és a kinevezett miniszter is egyedül a francia kormánynak volt felelős. Az addigi központi szervek és hatóságok a törvény értelmében elhagyták a központot, Dakart és Brazzaville-t, mellyel elkezdődött a decentralizáció.²⁵ Ezzel Franciaország két legyet ütött egy csapásra: megszabadul az addigra anyagilag és politikailag kezelhetetlenné váló közhivatalok irányításától, innentől ez az egyes országok belső ügye lett, valamint az engedményekkel a radikálissá váló fiatalokat is lecsillapította.

---

²² Németh I., 2005, 275. o.

²³ Salgó, 1995, 147-149. o.

²⁴ Bencel, 2002, 34. o.

²⁵ Sík, 1973, 10. o.

A gazdasági rendelkezések a hitelrendszer, valamint a vidéki termelési segélyszervezet átalakítását írta elő.²⁶

Az afrikaiak többsége elégedett volt a kerettörvénnyel, annak ellenére is, hogy az nem irányozta elő a közeljövőben lehetséges függetlenséget. Senghor azonban a föderalizmus lehetőségének teljes elvetését, valamint Afrika balkanizálódását látta benne, hiszen az egyes országok nem csak Franciaországtól távolodnak majd el részleges autonómiájuk révén, hanem egymástól is.

1.1.5. Az 1958-as alkotmány

Az 1946-os alkotmány egyik fő hibájából, az erős végrehajtói hatalom hiányából következően, valamint a sikertelen és elhúzódó gyarmati háborúk miatt, a de Gaulle távozása utáni 12 évben gyakoriak voltak a kormányválságok, 25 kormányból mindössze kettőnek sikerült túllépnie az egy év kormányzási időt.²⁷ Az anyaországi politikai helyzet lehetetlenné tette, hogy diplomáciai úton rendezzék a viszonyt Algériával, és a fegyveres harc is eredménytelenül folyt. Ráadásul a hadi kiadások még a vártnál is magasabbak voltak, még az indokínai háborút is túlszárnyalták, ami komoly gazdasági hanyatlást vetített előre. Az algériai katonai vezetők egy megoldást láttak a helyzetre, mégpedig Charles de Gaulle ismételt hatalomra juttatását. 1958. május 13-án katonai puccsot robbantottak ki, és követelték visszahívását a köztársaság élére. A tábornok két feltétellel volt hajlandó elfogadni a felkérést: fél év korlátlan hatalom, és az ez idő alatti új alkotmány kidolgozása. A polgárháborútól rettegő Franciaország elfogadta az „ajánlatot”.²⁸ Ezzel a IV. Köztársaság végleg elbukott, és átadta helyét az 1958. szeptember 4-től számított V. Köztársaságnak.

De Gaulle előtt két választási lehetőség állt: Franciaország azonnal függetlenné nyilvánítja az afrikai országokat, vagy létrehozza angol mintára a Francia Közösséget, melynek keretein belül majd fokozatosan válnak függetlenné a résztvevő országok.²⁹

Az új alkotmány alapja a kompromisszum volt, emellett azonban igyekezett biztosítani az anyaország érdekeit. Az addigi DOM és TOM területeit tagállamokként ismerte el, a föderációt pedig szabad államok közösségévé alakította át. Életre hívta a közösségi szenátust, mely parlamenti funkciót látott el, valamint a végrehajtó tanácsot, mely

---

²⁶ Bencel, 2002, 34. o.

²⁷ Salgó, 1997, 252. o.

²⁸ Németh, 2005, 275. o.

²⁹ Heitz, 2008, 48. o.

a közösségi kormánynak felelt meg. Ebben az egyes tagállamok miniszterelnökei és szakminisztererei foglaltak helyet. A Közösség élén Franciaország köztársasági elnöke állt, a végrehajtó tanács élén pedig Franciaország miniszterelnöke. Ez továbbra is biztosította az anyaország döntési elsődlegességét, valamint a 78. cikkelyben megfogalmazottak alapján azt, hogy a külpolitika, a honvédelem, a pénzügy, a gazdasági irányítás és a hadászati anyagokkal való gazdálkodás továbbra is a Közösség hatáskörében maradt. Emellett az igazságszolgáltatás, a felsőfokú oktatás ellenőrzése, a közlekedés, a külső szállítás és a távközlés is - bizonyos megszorításokkal.³⁰

Azonban éppen az ebben a cikkelyben leírtak vetették fel az azonnali függetlenedés lehetőségét, hiszen aki a szavazáson elutasította az alkotmányt, magát a Közösségbe való belépést is elutasította. Emellett a 76. cikkelyben megfogalmazódott, hogy Francia Közösség már nem zárt csoportosulás, melybe lehetetlen a ki-, illetve belépés, hanem meghagyta a lehetőséget a későbbi függetlenedésre. Ebben az esetben azonban a független államnak el kellett hagynia a Közösséget.³¹

1.1.6. Az új alkotmány következményei

Az új alkotmány népszavazásra való kiírása újabb lendületet adott az afrikai pártok szervezkedésének. 1958. június 25. és 27. között a dahomey-i Cotonou-ban került sor az Afrikai Újracsoportosítás Pártjának (*Parti de Regroupement Africain – PRA*) megalakulására, amely az két korábbi párt fúziójából jött létre. A párton belül azonban komoly ellentétek feszültek Senghor és a többi résztvevő között. Míg Senghor az alkotmány elfogadása mellett állt, a többi politikus, a nép akaratát közvetítve az azonnali függetlenséget akarta. Senghor és Guèye az egység megőrzése miatt elfogadta a többség döntéseit.³² A PRA kitűzött céljai között így szerepelt az azonnali függetlenség, a multinacionális konföderáció Franciaországgal, és az Afrikai Egyesült Államok létrehozása. A párt azonban nem élte túl az alkotmány körül kialakuló krízist.³³

Eközben Szenegálon belül a két legerősebb párt, a Senghor által vezetett BPS és Lamine Guèye szocialista pártja megegyeztek az egyesülésről, és 1958. április 8-án létrehozták a Szenegáli Haladó Uniót (*Union progressiste sénégalais – UPS*). Politikai

---

³⁰ SALGÓ László: A gyarmati rendszer története 1956-1975, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994, 63. o.

³¹ Sík, 1973, 217. o.

³² Sík, 1973, 219-220. o.

³³ DIA Mamdou: Histoire d'un militant du Tiers monde : si mémoire ne ment, Paris, Publisud, 1985, 70. o.

célkitűzése egy erős állam létrehozása volt, melynek intézményét a párt embereinek kell irányítania. Gazdaságilag egy a szocializmus elméletén alapuló, de a fekete-afrikai sajátosságokat figyelembevevő rendszer kialakítását szorgalmazta, mely a mezőgazdaságnak adna elsőbbséget, a vidéket fejlesztené, de az ipart sem hanyagolná el.³⁴

1.1.7. A népszavazás

De Gaulle afrikai kampánykörútja eredményesnek bizonyult, a népszavazáson Guinea kivételével az összes AOF tagország igennel szavazott az alkotmányra, vagyis a Közösségbe való belépésre. Ezzel a döntéssel minden volt gyarmat köztársasággá alakult át, saját parlamenttel és kormánnyal, és ezzel megszűnt az afrikai politikusok képviselete a franciaországi nemzetgyűlésben és szenátusban.³⁵

Területek	Szavazati jogosultság	Szavazók	Igen	Nem	Többség %-os aránya
Elefántcsontpart	1639017	1607558	1606752	224	99,6
Dahomey	771415	431017	418709	9237	96,9
Guinea	1044043	1012412	33784	986933	97,4
Felső-Volta	1794580	1330024	1308298	9363	99
Mauritánia	352366	299138	280496	14991	93,6
Niger	1274454	469556	358496	98773	76,1
Szenegál	1096854	887680	863346	21786	97,2
Szudán	1840041	826171	804665	19763	97,3

2.táblázat: A népszavazás eredménye az AOF területén³⁶

³⁴ Baytir Diop, 2007, 124-125. o.

³⁵ Sík, 1973, 224. o.

³⁶ THIOUB, Ibrahima: Le Rassemblement Démocratique Africain et la lutte anticoloniale de 1946 à 1958. Mémoire de Maîtrise (szakdolgozat), Université de Dakar, 1982, 70. o. In: <http://www.histoire-ucad.org/archives/index.php/remository.html?func=startdown&id=93> (letöltés ideje: 2010.03.16.)

1.1.8. A Mali Föderáció

Felső-Volta, Dahomey, Niger és Szenegál 1959 januárjában Dakarbán ültek össze, hogy kidolgozzák a föderáció alkotmányát, melynek eredményeként január 17-én megalakult a Mali Államszövetség. Senghor és a szudáni Modibo Keita nézetei alapján jött létre, melynek lényege territorializmus megakadályozása, mivel felismerték, az afrikai államok csak összefogással lehetnek életképesek, tehát a már sokat hangoztatott balkanizálódás elkerülésével. Szenegál bevonása a föderációba nélkülözhetetlen volt a Modibo Keita által jól látott geopolitikai tényező miatt, miszerint az egység gazdasága életképtelen lenne tengerparti hozzáférés, azaz a szenegáli kikötők nélkül. Senghor balkanizálódás elmélete mellett az is közrejátszott az egységesülés támogatásában, hogy Szenegál félt az AOF alatt kialakult szerepének elvesztésétől. Tény, hogy Szenegál az AOF egyik legfejlettebb országa volt Elefántcsontpart mellett, és mivel annak a központja Dakarbán volt, az infrastruktúra is jobban kiépült, kikötőivel pedig gazdaságilag is sokkal jelentősebb volt a többi gyarmatnál. A föderációban négy állam vett volna eredetileg részt: Szenegál, Szudán, Felső-Volta és Dahomey. Az elszigeteltségtől tartó elefántcsontparti politikus, Houphouet-Boigny hatására azonban Dahomey februárban, Felső-Volta pedig márciusban visszalépett az egyesüléstől. Így a Mali Föderáció leszűkült Szenegál és Szudán uniójára.³⁷

Houphouet-Boigny, annak érdekében, hogy ellensúlyozza az uniót, Dahomey-val és Felső-Voltával kezdett egyezkedni egy a Malihoz hasonló föderáció létrehozásáról. Ez a két állam gazdaságilag sokkal jobban rá volt utalva Elefántcsontpartra (például sok felső-voltai dolgozott az elefántcsontparti kávé-, és kakaóültetvényeken) így érthető, miért tudta őket befolyásolni Houphouet. E három állam és Niger hozza létre az „Entente Tanácsot” (*Conseil de l'entente*).³⁸

A Mali Föderáció egy 12-12 tagból álló szövetségi kormányt állított fel, államfőnek Senghort, a kormány élére pedig Keitát választották meg.³⁹

A szövetség alapja inkább gazdasági jellegű volt, nem politikai. Szenegál legfőbb exportterméke a földimogyoró volt, az erre való átállás következtében azonban élelmiszer-

---

³⁷ KENDE István: A francia gyarmatbirodalom felbomlása Nyugat-Afrikában, Bp., Kossuth Könyvkiadó, 1964, 162-163. o.

³⁸ Baytir Diop, 2007, 177. o.

³⁹ Sík, 1973, 226. o.

behozatalra szorult. Ipari cikkeinek jelentős részét Szudánba szállította, míg Szudán alapvetően élelmiszert exportált az országba. Emellett az egyetlen szudáni vasútvonal az ország fővárosát, Bamakót Dakarral kötötte össze.⁴⁰

Már 1959 februárjában felmerült a kérdés a Közösség végrehajtó tanácsában való képviselétről. Az egyes országok (februárban még Felső-Volta és Dahomey is) külön-külön, vagy egy közös képviselőt küldjenek Mali érdekeinek védelmezőjeként? Ez a probléma azonban megoldatlan maradt, nem tudtak döntést hozni a kérdésben. Amíg pedig nincs képviselőjük a végrehajtó tanácsban, a közös ügyekről sem lehetett tárgyalni.⁴¹

1.1.9. A Mali Föderáció függetlensége és szakadása

1959. szeptember 11-én a Mali Szövetség bejelentette, hogy igényt tart a függetlenségre, de továbbra is a Közösség tagjaként, amit szeptember 29-én írásban is közöltek de Gaulle-lal. Ezt a tábort decemberben elfogadta.

Hosszas tárgyalás eredményeként a Mali Föderáció 1960. április 20-án függetlenné vált az április 4-én aláírt megállapodás szerint, azonban egy jogi csavarral mégis a Közösség tagja maradt.⁴² De Gaulle el akarta kerülni, hogy a Közösség tagjai Guinea példáját kövessék, valamint Szenegál gazdaságilag túl jelentős volt ahhoz, hogy megszakítson vele minden kapcsolatot. Ezért Franciaország lemondott azokról a jogairól, melyek a független állam szuverenitását sértenék, de Mali ezek közül visszaruházott néhányat, hogy továbbra is a Közösség tagja maradjon.⁴³ Így például Mali saját hadsereget állíthatott fel, de francia csapatok továbbra is állomásozhattak a két országban, valamint a saját nemzeti valutáról is lemondtak, hogy továbbra is a frank-zóna tagjai maradjanak.⁴⁴

A függetlenné váló Mali azonban nem tudott megküzdeni egy fontos belpolitikai tényezővel, mégpedig a két ország vezető politikusának, Senghor és Keita nézeteinek ellentétével. Bár a függetlenné váláskor mindkét fél kompromisszum késznek mutatkozott, és a gazdaság összehangolása is működőképesnek látszott, az „együttélés” hosszabb távon kudarcot vallott.

---

⁴⁰ Kende, 1964, 176. o.

⁴¹ Baytir Diop, 2007, 179-180. o.

⁴² Sík, 1973, 227. o.

⁴³ Kende, 1964, 165. o.

⁴⁴ Sík, 1973, 239. o.

1960. április 14. és 16. között került sor a PFA kongresszusára, ahol a fő téma a független föderáció politikai berendezkedése volt. A föderáción belül Senghor Szenegálnak szánta a vezető szerepet, Keita azonban magának szerette volna az államfői, a kormányfői és a külügyi posztot is. Míg Senghor egy „kétfejű” államot tervezett létrehozni, ahol nyitva áll a lehetőség más országok előtt is a belépésre, Keita egy az államok feletti szuper-államot hozott volna létre erős végrehajtói hatalommal.⁴⁵ A szudáni politikusok többsége ráadásul nem akart egy katolikus vezetőt a muzulmán közösség élére, aki ilyen szoros kapcsolatban áll Franciaországgal. Bár Senghor hajlandó lett volna lemondani az elnökhelyettes, Mamadou Dia javára tisztségéről, ugyanis ő muzulmán volt, Dia visszautasította a felajánlást⁴⁶ Külpolitikai kérdésekben sem volt egység, Keita elismerte az algériai köztársaság ideiglenes kormányát, ami egyértelműen francia-ellenes lépésnek számított, figyelmen kívül hagyva, hogy az iparosodó és urbanizálódó Szenegál sokkal jobban függött az anyaországtól, mint a főleg mezőgazdasággal foglalkozó Szudán.⁴⁷

A két ország azonban nem csak itt tért el egymástól. Míg Szenegálban többpártrendszer volt, Szudánban az US-RDA volt az egyedül működő párt. A szenegáliak többsége nem támogatta a föderációt, ellenben a szudániak szemében Mali egyenlő volt a függetlenséggel, a szabadsággal, a virágzással.⁴⁸

Az ellentétek következtében 2 hónappal a függetlenség kikiáltása után, 1960. augusztus 20-án a két állam alkotmányosan is különvált, és egyedül folytatta útját a függetlenség útkeresésében.

1.1.10. A Francia Közösség széthullása

A Közösség gyakorlatilag már születésekor halálra volt ítélve. A közösségi végrehajtó tanács másfél év alatt hétszer ült össze, ahol azonban minden érdemi döntésben de Gaulle véleménye volt a meghatározó. A közösségi szenátus helyzete még rosszabb volt. Összesen kétszer ült össze, egyszer megalakulásakor, egyszer pedig a közösségi alkotmány módosításakor, ahol feloszlatta önmagát, George Bidault megfogalmazásában „egyszer születésének és egyszer temetésének megünneplésére”.⁴⁹

---

⁴⁵ Baytir Diop, 2007, 187. o.

⁴⁶ Dia, 1985, 107-108. o.

⁴⁷ Baytir Diop, 2007, 190-191. o.

⁴⁸ Baytir Diop, 2007, 188. o.

⁴⁹ Sík, 1973, 225. o.

1959. június 30-án megszűnt a nyugat-afrikai és közép-afrikai országok között fennálló föderáció, és Mali függetlensége után láncreakcióként következett be a többi volt AOF ország függetlenségének követelése, mely 1960 végére, francia Szomáliát kivéve, be is következett. Ezek után a Közösség gyakorlatilag értelmét veszítette, így 1961 márciusában intézményei is megszűnnek.

A.O.F. országai	Függetlenség időpontja
Guinea	1958. okt.2.
Dahomey	1960. aug. 1.
Niger	1960. aug. 3.
Felső-Volta	1960. aug. 5.
Elefántcsontpart	1960. aug. 7.
Szenegál	1960. jún. 20.
Szudán	1960. jún. 20.
Mauritánia	1960. nov. 29.

3.táblázat: Az AOF országok függetlenné válásának időpontja⁵⁰

1.1.11. A független Szenegáli Köztársaság

Az első szenegáli kormány 1960. szeptember 7-én alakult meg. A köztársasági elnöke Senghor, míg miniszterelnöke Mamadou Dia lett.

A független és önálló állam fontos feladatok előtt állt. Gazdasági és politikai irányvonalnak a már többször hangoztatott „szocializmus fekete-afrikai útját” választották, tehát fontosnak tartották mind a hagyományokat, mind a frankofón-négritude vonásokat.⁵¹ Franciaországgal pedig igyekezett jó viszonyt fenntartani.

Szenegálban, ellenben a többi környező országgal, egy viszonylag stabil, politikai rendszer alakult ki. 1962-ben Senghor a külföldi vállalatok államosításának vitája kapcsán szembekerült a miniszterelnökkel, Diaval, aki szorgalmazta azt, ezért Diat börtönbe záratta. 1966 és 1974 között a Szenegáli Haladó Unió az ország egyetlen pártja volt, de az

⁵⁰ <http://www.france24.com/fr/20100204-ils-sont-devenus-ind-pendants-1960> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁵¹ DIOUF Mamdou: Histoire du Sénégal: le modèle islamo-wolof et ses périphéries, Paris, Maisonneuve et Larose, 2001, 206. o.

olajárrobbanás kapcsán kialakuló válság miatt Senghor utat nyitott más politikai pártoknak is, így a marxista-leninista Afrikai Függetlenségi Pártnak (*Parti africain de l'indépendance*) és a liberális Szenegáli Demokrata Pártnak (*Parti démocratique de Sénégal*), Senghor pártja pedig Szocialista Pártra (*Parti socialiste*) változtatta nevét.⁵²

A válság elmélyedése miatt Senghor 1980. december 31-én lemondott, őt jelöltje, Abdou Diouf követte, aki egészen 2000-ig irányította az országot. Ezalatt az idő alatt, 1982-ben jött létre a Szenegambiai Államszövetség. Ez a szövetség inkább csak formális volt, ezért 1989-ben fel is bomlott. Szintén 1982-ben szeparatista mozgalmak indultak meg a déli Casamance tartományban. 1988-ban és 1993-ban utcai zavargások törtek ki a választások kapcsán, 1989-ben pedig Szenegál összetűzésbe került északi szomszédjával, Mauritániával, mellyel minden kapcsolatot megszakított. A két ország között csak 2007-ben rendeződött a viszony.⁵³

1.2. Szenegál helyzete a XXI. században

1.2.1. Belpolitika az új évezredben

A 2000-es év nagy változást hozott Szenegál életében, mikor is az 1981 óta hatalmon lévő elnök, Abdou Diouf vereséget szenvedett, és Abdoulaye Wade nyerte a választásokat, akit 2007-ben újraválasztottak- A politikailag rendkívül stabil ország azonban folyamatos gazdasági növekedése ellenére sem volt képes visszaszorítani a szegénységet. 2012-ben rendezett választáson az ellenzéki Macky Sall kerül ki győztesen. A 2014-es önkormányzati választásokon a kormánypártiak azonban alul maradtak a legtöbb városban, amely után Sall, immáron harmadszorra, átalakította a kormányát. Az egykor a PSE-ért (*Plan Sénégal Émergent*) felelős miniszter, Mohamed Dionne lett a miniszterelnök, akit a szenegáliak többsége bizalommal fogad.

Szenegál 2001 óta a legkevésbé fejlett országok (*least developed country, LDC*) közé besorolt ország, amelynek gazdasága elsősorban a turizmusra épül. Az Ebola veszély óta jelentősen visszaesett, valamint a világgiazi árak emelkedése is tovább mélyíti az ország szociális jellegű problémáit. Macky Sall hatalomra kerülésében sokan ennek az időszak

---

⁵² Diouf, 2001, 208. o.

⁵³ Diouf, 2001, 210-211. o.

lezárásának lehetőségét látták, azonban számos erre törekvő reform és kormányzás ellenére a szenegáliaknak még mindig nagy problémát jelent az alapvető szolgáltatások (víz, elektromos áram) magas ára, amelyet a kormánynak nem sikerült csökkenteni. Sall elnökségének másik nagy kihívása a belső béke és biztonság fenntartása, melynek legfontosabb célja a casamance-i régió helyzetének békés rendezése. Ez sikeresnek bizonyult, több lázadó is letette a fegyvert, melyet Sall elsősorban a helyi közösségek jövőbeli önkormányzati jogának megadásával érte el.⁵⁴

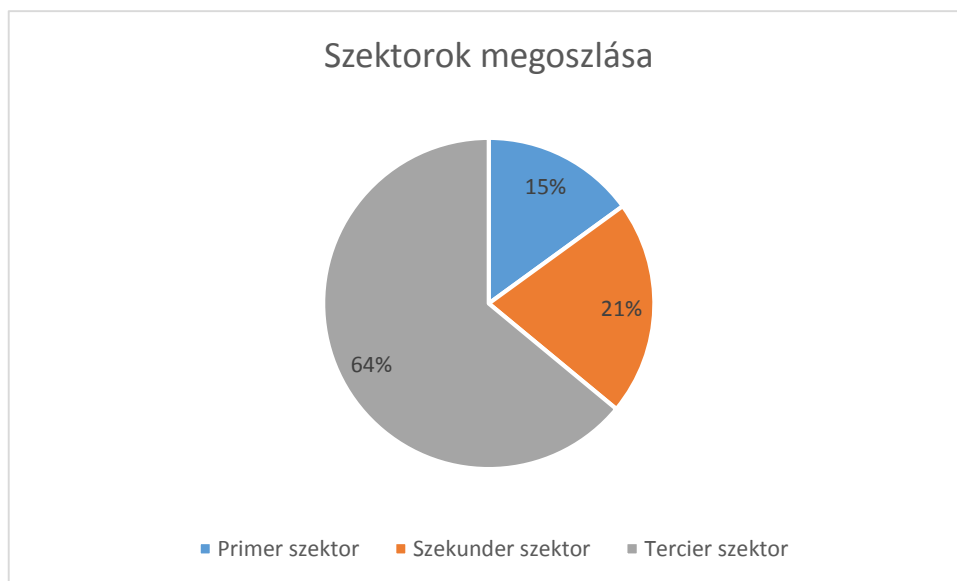
1.2.2. Gazdaság

14,12 millió lakosával és 14,4 milliárd dolláros GDP-jével Szenegál a második legjelentősebb gazdasággal bír a volt francia nyugat-afrikai országok között. 2013-ban egyedül Elefántcsontpart gazdasága teljesített jobban a térségben. Mindez ellenére a humanitárius indikátorok sokkal kedvezőtlenebb képet festenek az országról. Az UNDP által minden évben nyilvánosságra hozott HDI listán 2014-ben 187 országból Szenegál a 154 lett. Az ország lakosságának közel 42%-a 14-év alatti, a népességnövekedés pedig 2,5% körüli. Ezzel a fejlődési ütemmel a gazdaság nehezen tud lépést tartani. Egy 2010-es felmérés szerint a munkanélküliség 49%-os. A szegénység emiatt továbbra is magas, az ország több mint fele él napi 2 dollárnál kevesebből. Magas az analfabetizmus, a 15 év alatti lakosság körében nem éri el az 50%-ot az írni-olvasni tudók aránya, míg a férfiaknál ez az arány 62% körül mozog, a nőknél mindössze 38%. Magas a csecsemő, az 5 év alatti gyermek és az anyai halandóság, mely elsősorban az egészségügyi ellátás hiányosságaiából ered. Az olyan problémák mellett, mint a munkanélküliség, a közművesítés hiányosságai, a magas villamos energia árak, és a magas árszínvonal, napjainkban az ország legnagyobb kihívását az ivóvízellátás jelenti. A gyenge gazdasági növekedés miatt az ország továbbra is nemzetközi segélyekre szorul.⁵⁵

---

⁵⁴ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁵⁵ idem

1. ábra: Szektorok megoszlása a GDP szerint⁵⁶

Az primer szektor, amely a GDP 15%-át adja, és a lakosság 50%-át foglalkoztatja, hasonlóan a többi afrikai országhoz, jelentősen függ az időjárási viszonyoktól, valamint a termékek világpiaci árától. A volt gyarmatokhoz hasonlóan Szenegált is monokulturális mezőgazdaság jellemezte, a gyarmati idők alatt a világ egyik legnagyobb földimogyoró exportőre volt. A termék továbbra is fontos elemét alkotja a termelésnek és az exportnak is. 2014-ben csökkent a mezőgazdaságban termelt érték, amelyet az állattenyésztés és a halászat fejlődése ellensúlyozott. Bár az állattenyésztés növekedésének üteme lelassult (szárnyasok -0,7%, szarvasmarha -30,3%), ez elsősorban a tejtermelés térhódításával magyarázható. A kormány a Szenegál folyó mentén igyekszik a mezőgazdaság fejlődését elősegíteni, ahol már most is jelentős cukornád-termelés folyik, és ahol lehetséges lenne a rizs termelés, valamint kertgazdaságok kialakítása, amely mind a belső piacra, mind exportra is képes lenne termelni.

A szekunder szektor a GDP 21%-át teszi ki. Komponensei között az arany és foszfát bányászat, cement gyártás, a mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar a legjelentősebb. 2013-ban a szektor által termelt GDP 1,5%-kal nőtt, 2014-es növekedést pedig 4,9%-ra becsülik. A mezőgazdaságra épülő feldolgozóiparra jellemző, hogy termékei nem tudják felvenni a világpiaci árakkal a versenyt, így mind a növényi olaj termesztés, mind a cukoripar visszaszorulóban van. A vegyipari termelés a befektetők hiányában 2013-ban jelentősen csökkent, de 2014-ben az indonéziai tőkének köszönhetően újra növekedésnek indult. Az

⁵⁶ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

építőipar jelentős növekedését elsősorban a Malival újra megélénkülő kapcsolatoknak, valamint az állami építkezéseknek köszönheti. Olyan jelentős projektek indultak, mint a Balaise Diagne-ról elnevezett reptér, konferenciaközpont, új utak építése, melyeket többnyire az IMF finanszíroz. Emellett az olajfinomítás, a kaucsuk feldolgozás, vaskohászat és a gépgyártás is hozzájárult a szektor által termelt GDP növekedéséhez. Visszaesést mutat a gabona feldolgozó ipar, a fakitermelés, valamint az áramkimaradások és gépi meghibásodások miatt a foszfáttermelés is.⁵⁷

A 64%-ot kitevő terciér szektor, melyből 20%-kal részesülnek a közművek, legjelentősebb részét a telekommunikáció teszi ki. A mobiltelefon és a mobil internet iránti kereslet hihetetlen sebességgel növekszik. A turizmus fejlődése az utolsó években megtorpant, amely több tényező közös hatása volt, úgy, mint a 2013 júliusában bevezetett vízumkötelesség, a légi forgalomra kivetett adók növelése – melyet az új reptér finanszírozása érdekében emeltek-, a szállodaipar struktúrájának leromlása, valamint az Ebolától való félelem. A pénzügyi szféra aktivitása is növekedett, mely elsősorban a banki szolgáltatások bővülése és a hitelhez való könnyebb hozzájutás eredményezte. A szolgáltatóipar fejlődéséhez járult hozzá az egészségügyi ellátás fejlesztése is. Az oktatás és képzések, az ingatlanpiac valamint szállodaipar növekedése lelassult az előző évekhez képest. A guineai határ lezárása miatt a kereskedelem is csökkent, ugyanis az export mintegy 10%-a irányult az országba.⁵⁸

A szenegáli üzleti légkör megítélése meglehetősen rossz; míg a szubszaharai országok együttes átlaga 142. helyet adja a Doing Business 2013-ra vonatkozó rangsora szerint, addig Szenegál csak a 162. helyet foglalja el 189 ország között.⁵⁹ Ez elsősorban a villamos energia szektor hiányosságainak, valamint a nehézkes és hosszan elnyúló adminisztrációnak köszönhető.⁶⁰ Az elektromos áram egyenletes ellátása nem biztosított, mégis 1 KWh 115 XOF⁶¹, míg a régió más országaiban jóval olcsóbb, Elefántcsontparton például 63 XOF.⁶²

---

⁵⁷ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁵⁸ <http://www.finances.gouv.sn/index.php/publications> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁵⁹ <http://www.doingbusiness.org/rankings> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁶⁰ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

⁶¹ 1 EUR = 655 XOF

⁶² http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/occd/development/african-economic-outlook-2014/senegal_aeo-2014-53-en#page4 (letöltés ideje: 2015.02.11.)

A Transparency International korrupciós listáján Szenegál 175 országból a 77., míg a szubszaharai régió 47 országából 14.-ként végzett 2013-ban.

Ezen adatok ellenére a 2013-as World Economic Forum Szenegált a nyugat-afrikai régió legversenyképesebb országának találta (míg nemzetközi szinten 113 a 148-ból).

1.2.3. Gazdasági növekedés

Szenegál GDP-jének változásai követik a szubszaharai térség GDP-jét. Ez annak köszönhető, hogy az szubszaharai afrikai országok gazdaságának többsége jelentősen ki van téve az időjárási tényezőknek. A 2011-es év az egyik legkisebb, mindössze 2,6%-os növekedést produkált, mely elsősorban az azévi szárazság miatt alakult így. Ettől az évtől kezdve a GDP folyamatosan növekszik, 2012-ben 3,4%-kal nő a GDP a mezőgazdaság helyreállításának köszönhetően, míg 2013-ban már 4%-os növekedés figyelhető meg, amely a szektorok kiegyensúlyozottabb megoszlása is jellemző. Mindezek ellenére a gazdasági fejlődés még így sem elég dinamikus a szegénység csökkentéséhez. A Világbank számításai szerint ehhez legalább 4,5%-ot kell elérnie 2014-ben, és 5%-ot 2015-ben.

	2012	2013	2014 (p)	2015 (p)
Reál GDP növekedés (%)	3,4	4	4,8	5,3
Egy főre jutó reál GDP növekedés (%)	0,5	1,1	1,9	2,5
Fogyasztói árindex (%)	2,1	0,7	1,3	1,7
Államháztartási egyensúly a GDP %-os arányában	-5,9	-5,4	-5,3	-5,1
Folyófizetési mérleg egyenleg GDP %-os arányában	-10,3	-9	-8,4	-9,3

4. táblázat: Makroökonómiai mutatók⁶³

A viszonylag magas inflációt 2012-ben sikerült megállítani és 1,4%-on tartani. 2013-ban az infláció 0,7%-ra csökkent, melyet elsősorban bizonyos mezőgazdasági termékek árának csökkenése okozta. Az infláció alacsonyan tartása a konvergencia kritériumok egyik legfontosabb eleme, amelyre Szenegál kifejezetten nagy hangsúlyt fektetett.

⁶³ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/development/african-economic-outlook-2014/senegal_aeo-2014-53-en#page8 (letöltés ideje: 2015.02.11.)

Szenegál részt vesz az IMF Policy Support Instrument programban, melynek fő célja az államháztartási hiány csökkentése. A 2011-ben még a GDP 6,3%-át elérő adósság 2012-ben 5,6%-ra, 2013-ban pedig 5,4%-ra csökkent. A 2014-es cél a 4,9% elérése.

2004-ben Szenegál elérte a teljesítési pontot, amikor is az országgal szemben fennálló követelések egy jelentős részét elengedték, melynek következtében 2006-ra az államadósság hihetetlen mértékkel redukálódott, a GDP 21,8%-át, 1,56 milliárd EUR-ot tett ki. Azóta az államadósság fokozatosan nő, 2012-ben már a GDP 41,7%-a, 4,68 milliárd EUR, 2013-ban pedig a GDP 45%-át is eléri.

Szenegál 2014-ban fogadta el az új nemzetgazdasági és szociális tervet, a Feltörekvő Szenegál Tervezetét (*Plan Sénégal Emergent - PSE*). Ennek lényege a magánszektor erősítése, amely így egyre több munkahelyet lenne képes teremteni. Ehhez az állam az erőforrások átcsoportosításával, a kiadások racionalizálásával és az adó és vámbevételek növelésével járulna hozzá.

Szenegál a nyolc országból álló ECOWAS (*Economic Community of West African States*) tagja, mely egy közös valutát, a CFA frankot használja. A pénzügyeit illetően Szenegál továbbra is függ a külső segítségektől, melyet segélyek és hitelek formájában kap, és amely a kiadások mintegy 20%-át teszi ki.⁶⁴

1.2.4. Gazdasági együttműködés, regionális integráció és kereskedelem

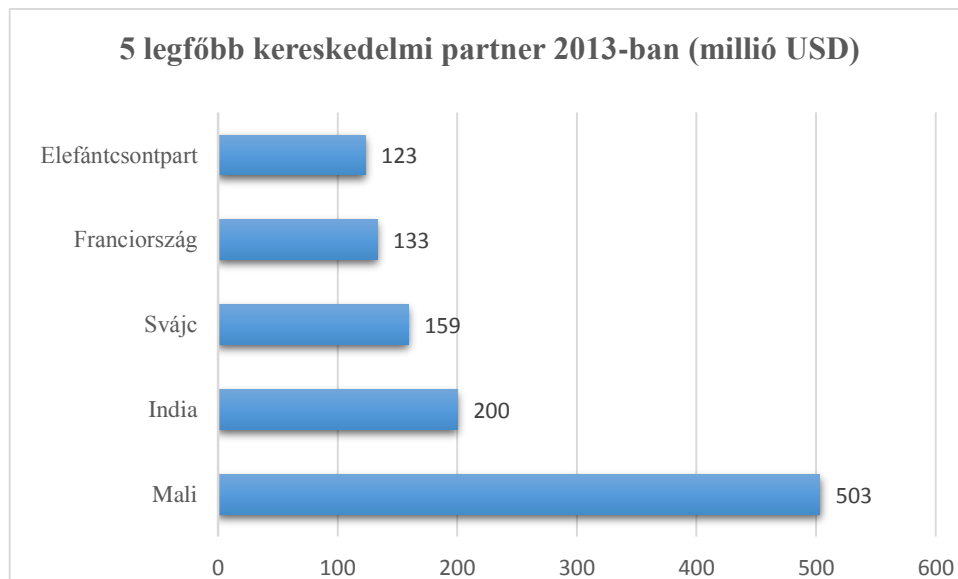
Szenegál továbbra is fontos szerepet játszik a Nyugat-Afrikai Gazdasági és Monetáris Unió (WAEMU) integrációs folyamatában. Az országban rendezték meg 2013 októberében az Unió csúcstalálkozóját és jelenleg is szorgalmazza a tagországok közötti tárgyalásokat a 2015-ben hatályba lépő közös külső vámtarifával kapcsolatban. Szenegál nagy hangsúlyt fektet az infrastruktúra fejlesztésre is, hogy erősítse szubregionális központ pozícióját. Szenegál legfőbb kereskedelmi partnere a szomszédos Mali, melynek történelmi alapjai vannak. Már a gyarmati időkben is aktív kereskedelmi kapcsolat volt a két ország között, és bizonyos fajta egymásra utaltság is. Szenegál főként iparcikkeket exportál Maliba, míg Maliból mezőgazdasági termékek érkeznek az országba. A volt anyaországgal,

---

⁶⁴ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

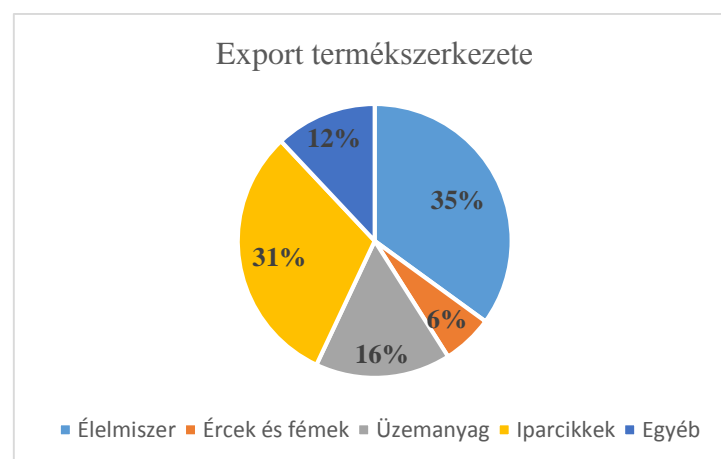

Franciaországgal továbbra is élénk a kereskedelmi kapcsolat, az ország 4. legnagyobb kereskedelmi partnere, míg az 5. helyen a régió legfejlettebb országa, Elefántcsontpart áll.

2. ábra: Szenegál 5 legfőbb kereskedelmi partnere 2013-ban⁶⁵

Szenegál legfőbb exportja a primer szektorban megtermelt élelmiszerek, amely az export 35%-át teszi ki. Ez okból kifolyólag érintik olyan érzékenyül az országot mind a rossz időjárású évek, mind a világpiacon árcsökkenés. Az ércek és fémek közül a legfontosabb az arany, a foszfát és a cement, melyek az export 6%-át adják, míg a fűtőanyag 16%-ot. Az első szektor termékeit feldolgozó ipar termékei az export 31%-át teszi ki.

3. ábra: Export termékszerkezete 2013-ban⁶⁶

⁶⁵ <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/686/en686GeneralProfile.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

⁶⁶ <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/686/en686GeneralProfile.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

Az export és az import aránya fokozatosan romlik. Míg 2005-ben és 2010-ben az import nagyjából 2,2-szerese volt az exportnak, addig ez 2,5-szörösére nőtt 2013-ban. Becslések szerint a 2013-as kereskedelmi deficit a GDP 20,7 %-át teszi ki, és ez az érték 2014-ben és 2015-ben is várhatóan 20% körül marad. A folyó fizetési mérleg a GDP 9%-a, a 2014-es előrejelzés pedig 8,4%-ot mutat.

Kereskedelem (millió USD)	2005	2010	2013
Export	1578	2161	2640
Import	3498	4787	6730
Külkereskedelmi mérleg	-1920	-2621	-4090

5. táblázat: Export és import értéke⁶⁷

A migránsok alaptőke-transzferálásának becsült összege 2013-ban 897 milliárd XOF, illetve a GDP 12%-a. Ezt az arányt 2014-ben is meg kell tartani 978 milliárd XOF utalásával. A közvetlen külföldi beruházás 163 milliárd XOF volt, illetve a GDP 2%-a; ez az arány várható 2014-ben is. Az FDI leginkább a mezőgazdaságot, a mezőgazdasági üzletágot, az élelmiszer-feldolgozást és az olyan szolgáltatásokat érinti, melyekhez új információs technológia szükséges (főként call centerek).⁶⁸

⁶⁷ <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/686/en686GeneralProfile.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

⁶⁸ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/development/african-economic-outlook-2014/senegal_aeo-2014-53-en#page6 (letöltés ideje: 2015.02.11.)

2. AZ EURÓPAI UNIÓ KAPCSOLATA AFRIKÁVAL

A XX. századtól kezdve Afrika fejlesztése elsősorban a gyarmatbirodalommal rendelkező európai országok belügyeként jelent meg, majd ebből fokozatosan kifejlődött egy Észak-Dél párbeszéd, melynek keretén belül Afrika preferenciális bánásmódban, fejlesztési segélyekben és gazdasági segítségben részesült. A fejlett államok azonban felismerték, hogy önállóan nem képesek hatékony választ adni a harmadik világot, és főként az Afrikát érintő kérdésekben. A probléma mértéke, úgy, mint a szegénység, járványok, gazdaság elmaradottsága összehangolt munkát igényel. Ez hívta életre a közösségi fejlesztési politikát. Az európai integráció elmélyülése pedig lehetővé tette, hogy az EU egységesen lépjen fel Afrika megsegítésének ügyében, és a világ első számú donora legyen.

Az Európai Unió és Afrika közötti kapcsolatok három szinten kötődnek össze. A legegyszerűbb szint az egyes tagállamok kétoldalú megállapodásai bizonyos afrikai országokkal. Emellett az EU, mint integráció fejlesztési vagy gazdasági együttműködési megállapodások révén is kapcsolatban áll Afrikával. A XXI. században az Afrikai Unió megszületésével már a két integráció is tárgyalóasztal mellé ült, hogy közös stratégiát dolgozzanak ki Afrika megsegítésére.

Az idő síkjában is három szintre oszthatjuk a két kontinens együttműködését. Az első szakasz 1957 és 1975 között az ACP-országok (*African, Caribbean and Pacific*) együttműködés kezdeti szakasza, amely a Római szerződés aláírásától a II. Yaoundéi szerződés végéig tartott. A második szakaszt a loméi megállapodások ölelik fel, mely az 1975-ben életbelépő Lomé I. szerződésétől a IV-ig, 2000-ig tartott. A harmadik szakasz a napjainkban is folyó 2020-ig érvényben lévő Cotonoui Egyezmény határozza meg.

2.1. Római szerződések

Míg az afrikai föderációk, volt gyarmati egységek a függetlenségre törekedtek, és a fejlődés önálló útjára kívántak lépni, addig Európában felismerték, hogy az integráció elengedhetetlen a béke fenntartásához és a fejlődés elősegítéséhez.

Az integráció első lépéseként 1951-ben a "Hatok" aláírták az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó egyezményt, amely 1952 júniusában lépett életbe, és 6 állam,

Franciaország, Németország, Olaszország, Belgium, Hollandia és Luxemburg nehézipari termelését hangolta össze.

Ezt követte az 1957-ben aláírt Római szerződések, melynek értelmében 1958. január 1-jén létrejött az Európai Atomenergia Közösség és az Európai Gazdasági Közösség, más néven a Közös Piac, melynek célja, hogy tagjai eltöröljék egymással szemben a vámokat, biztosítsák nemcsak az áruk, de a tőke és a munkaerő szabad áramlását is. Ennek érdekében gazdaságpolitikájukat igyekeztek úgy alakítani, hogy minden ágazatban nemzetközi együttműködés alakulhasson ki. A tény, hogy a 6 európai ország felszámolta országaik között a vámokat maga után vonta, hogy a külső országokkal fenntartott kereskedelmi kapcsolatokat is közösségi szintre emeljék. Ez vezetett a közös kereskedelempolitika kialakításához. Emellett az EGK országai az akkor még gyarmati országok közös pénzügyi támogatását is vállalták.

A Római szerződések aláírása előtt komoly vita alakul ki a 6 ország között az Európán kívül elhelyezkedő területek miatt. A legfőbb problémát Franciaország jelentette, ugyanis ő rendelkezett a legnagyobb területekkel. Olasz-Szomália függetlenségét 1960-ra irányozták elő, Hollandia ekkor már nem rendelkezett jelentős tengerentúli területekkel, és bár Belga-Kongó kereskedelmének nagyjából felét bonyolította le a Hatokkal, mégis arra törekedett, hogy más területekkel alakítson ki kereskedelmi kapcsolatot. Ezzel ellentétben a francia területek kereskedelmének $\frac{3}{4}$ -e a Hatokkal folyt, ezen belül is 9-10%-a 5 tagállammal, a fennmaradó része pedig az anyaországgal, Franciaországgal. Mivel Franciaországgal ezen területek már akkor is vámunióban voltak, az EGK-ból való kizárásuk komoly hátrányokat jelentett volna mind a gyarmatoknak, mind az anyaországnak.⁶⁹

A tengerentúli országok és területek társulásával a szerződés 4. része foglalkozik, melyben a Hatok elfogadják az anyaország és a tengerentúli országok addigra kialakult gazdasági és pénzügyi viszonyát, kötelezik magukat az addigi kereskedelmi kapcsolatok fenntartására, és azok elmélyítésére, valamint ezen országok gazdasági és társadalmi fejlődésének elősegítésén fognak ügyködni. A szerződés hatálybalépését követően pedig tárgyalásokat indítanak ezen területek gazdasági társulását illetően. Célként egy

---

⁶⁹ BOURCIER DE CARBON, Luc: L'association des pays et territoires d'Outre-Mer à la Communauté économique européenne, 1958, 285. o. In: http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/reco_0035-2764_1958_num_9_2_407297 (letöltés ideje: 2015.02.10.)

szabadkereskedelmi zóna létrehozását tűzték ki az Európán kívüli területekkel. A társulás célja ekkor az egymás termékeihez való szabad hozzáférés volt. A társult országokat előnyben részesítette a Közösség, gazdasági, kereskedelempolitikai kedvezményeket nyújtott számukra.⁷⁰

A vita éppen az utolsó pont körül alakult ki, ugyanis a tengerentúli területek politikusai előbb szerették volna tisztázni az EGK és a tengerentúli területek gazdasági kapcsolatait, és csak azután aláírni a szerződést, mivel fordított esetben számukra kedvezőtlenebb feltételeket lettek volna kénytelenek elfogadni.

A szerződés értelmében a Hatok és a tengerentúli területek közötti szabadkereskedelmi egyezmény 5 évre szólt, amely a későbbiekben megújítható. A szerződés a következő országokra vonatkozott :

- Francia Nyugat-Afrika : Szenegál, Szudán, Guinea, Elefántcsontpart, Dahomey (a mai Benin), Mauritánia, Niger, Felső-Volta (a mai Burkina Faso)
- Francia Egyenlítői-Afrika : Gabon, Közép Kongó (a mai Kongói Köztársaság), Oubangui-Chari (vagy Ubangi-Shari, a mai Közép-afrikai Köztársaság) és Csád
- Saint- Pierre és Miquelon, Komores, Madagaszkár, Francia-Szomália, Új-Kaledónia, Francia Polinézia, Ausztrál és Antarktisi területek
- a független Togó
- Francia Kamerun
- Belga-Kongó, Ruanda-Urundi
- Az olasz gyámság alatt álló Szomália
- Holland Új-Guinea

Algéria és Franciaország Tengerentúli Területei Franciaországgal azonos jogi keretek között lettek az EGK tagjai.⁷¹

A Közösségi alapokból 581 millió dollárt különítettek el számukra gazdasági és szociális fejlesztésekre. E rendelkezések teljesen függetlenek voltak azoktól a kétoldalú támogatásoktól, amiket a Közösség hat országa ilyen célra korábban megszavazott.

---

⁷⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=EN> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

⁷¹ BOURCIER DE CARBON, 1958, 280. o.

2.3. A Yaoundéi Konvenció

Az elkövetkező 5 év alatt jelentős változások mentek végbe mind az EGK országaiban, mind a tengerentúli területeken. Az afrikai területek többsége kivívta szabadságát, azt viszont mindkét fél felismerte, hogy a kialakult, sokrétű kapcsolatrendszer fenntartása továbbra is elengedhetetlen. Főként Franciaországnak volt fontos, hogy fenntartsa gazdasági és politikai kapcsolatait a volt gyarmataival, és ezzel is biztosítsa nagyhatalmi pozícióját. Az afrikai országok célja pedig - szuverenitásuk és gazdaságuk megerősítése érdekében – a partnerségi kapcsolat létrehozása az európai országokkal.

Így 1963-ban Kamerun fővárosában, Yaoundéban újabb társulási szerződést írt alá az EGK 6 alapító tagja, és azoknak volt gyarmatai, a 18 tagú Afrikai Társult Államok és Madagaszkár⁷², amely a Római Szerződés folytatásának tekinthető. A „társulás” ezen országok aspektusában nem irányozta elő a tagságot, legfőbb célja a kereskedelem liberalizálása, kereskedelmi kedvezmények nyújtása, valamint a pénzügyi segélyek folyósítása volt. A két oldal közötti kereskedelmi megállapodások lényege az volt, hogy a Hatok biztosították az afrikai országokból érkező trópusi termékekre vonatkozó vámok fokozatos csökkentését, későbbiekben azoknak vámmentes piacra jutását tűzte ki célul az EGK országokban. Ugyanígy az AASM országok is vállalták az EGK-ból érkező exportra kivetett vámok fokozatos eltörlését, kivéve a Közösségből származó azon termékeket, melyek gátolják saját, fiatal iparuk fejlődését. A Hatok vállalták, hogy ideiglenesen közös külső vámrendszert alkalmaznak a fejlődő országokból érkező olyan termékekre, amelyek az AASM országok is exportálnak. Döntöttek továbbá a Surprix támogatás fokozatos megszüntetéséről is. Ez a franciák által nyújtott állami támogatás volt, mely garantálta a volt gyarmati országok exportjának világpiaci áron felüli felvásárlását. Az egyezmény legfőbb célkitűzése egy szabadkereskedelmi zóna létrehozása volt.⁷³

Az 5 évre szóló (1963-69) szerződés másik pontja a helyi gazdaság és az életkörülmények javítását célzó segélyek voltak. Ez alatt a periódus alatt összesen 730 millió ECU pénzügyi fejlesztési segélyhez és hosszú lejáratú hitelekhez juthattak a társult

---

⁷² AASM- Associated African States and Madagascar

⁷³ M. SISSOKO, Macki, O. OSUJI, Louis, I. CHENG, William: Impacts of the Yaounde and Lome Conventions on EC-ACP trade, 1998, 7. o. In: <http://theaebr.com/v1n1sp1998sissoko.pdf> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

országok az Európai Fejlesztési Bank és az Európai Beruházási Bank segítségével.⁷⁴ Az I. Yaoundéi Megállapodásban a Bizottság már tett lépéseket annak érdekében, hogy feltérképezze az AASM iparosításának egyik lehetséges módját, melynek lényege, hogy a regionális alapon szervezett ipar helyben előállított termékekkel váltsa ki az importált fogyasztási cikkeket.

A II. Yaoundéi Konvenció egy újabb 5 éves periódust ölelt fel (1971-1975), mely az I. Konvenció megújítását jelentette. A legfőbb hangsúlyt a társult országok iparosítása kapta, melynek megvalósításához az EFB és az EBB megnövekedett pénzügyi alapjai járultak hozzá. Az első szerződésben vállalt közös külső vámtarifát, amelyet más fejlődő országgal szemben alkalmaztak, az AASM országok óhaja ellenére már nem került be az újabb szerződésbe. Ezen felül a számukra olyannyira fontos export termékek vámtarifáját csökkentették az összes fejlődő országra vonatkozóan, mint a pálmaolaj, a kakaó és a kávé.⁷⁵

2.4. A Loméi Konvenció

Hosszas folyamat eredményeként 1973-ban Dánia, Írország és az Egyesült Királyság is csatlakozott az EGK-hoz. Az Egyesült Királyság, mint egykori legnagyobb gyarmati területtel rendelkező ország csatlakozása életre hívta a tagországok és azok volt gyarmatai közötti viszony revízióját és újszerű megközelítését. Ezt az afrikai országok is sürgették, ugyanis a Yaoundéi Konvenciókat nem tekintették valódi partnerségi viszonyoknak, azt egyoldalúnak találták, mivel inkább az európai érdekek érvényesültek benne.

4. ábra: Az ACP-országok⁷⁶

⁷⁴ BALÁZS Péter : Az Európai Unió külpolitikája és a magyar-EU kapcsolatok fejlődése, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó KFT., Bp., 2002, 99. o.

⁷⁵ http://aei.pitt.edu/7869/1/31735055282044_1.pdf

⁷⁶ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/africa-caribbean-pacific/> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

1975 februárjában az immáron 9 főre bővülő EGK és az ACP-országok a togói Loméban írták alá azt a szerződést, amely meghatározta az európai integráció és a fejlődő világ kapcsolatát az elkövetkező 25 évben. A Konvenciót 5 éves periódusokra osztották, csakúgy, mint a Yaoundéi megállapodást, lehetővé téve annak rendszeres felülvizsgálatát és módosítását, így adva lehetőséget a piaci feltételek változásához és az újabb kihívásokhoz való rugalmas alkalmazkodásnak. Míg 1975-ben a konvenció 46 afrikai, Karib-térségi és csendes-óceáni országra vonatkozott, addig a negyedik már 70 ország gazdaságára volt hatással. 2000-ben a Cotonoui Egyezmény lép a Loméi Konvenció helyébe.

Mind a négy konvenció jellemzője volt, hogy egy egyoldalú, viszonyosság nélküli kereskedelmi rendszert hozott létre. Ez azt jelentette, hogy az ACP-országok exportjának közel 90%-a, elsősorban a primer szektorban előállított termékek, vámmentesen léphetett be az EGK piacára, míg ezen országok exportja nem kapott kedvezményt a másik irányban. Kivételes bánásmódban részesült a cukor, rum, marha-, és borjúhús, valamint a banán. Az ACP-országok továbbra is gazdasági segítségben részesültek, amely az EFB támogatásával valósult meg, aki a szükségesség elvén döntött az alapok elosztásáról. Újítás volt a STABEX és a SYSMIN életre hívása. A STABEX célja az ACP-országok exportbevételének stabilizálása volt, hogy így megvédje őket a világpiacon áruk ingadozásának kedvezőtlen következményeitől. Az EFB által nyújtott segély 48, elsősorban mezőgazdasági termék exportjára vonatkozott, abban az esetben, ha az adott termék az exportbevételek 7,5, nyersanyag esetén 5%-át adta. Ha az adott ország bevételei a referencia szint alá süllyedtek, az EB-hez fordulhatott pénzügyi segítségért. Ezt a referenciaszintet az adott évet megelőző négy év bevételének átlagából kapták meg. Ugyanezen az elven működött a SYSMIN is, mely 9 ásványkincsre vonatkozott, azzal a feltétellel, hogy az adott ország exportbevételének legalább 15%-át adja. A Konvenciók negyedik eleme az ipari és technikai kooperáció volt, mely lehetőséget teremtett az európai tudás átadására, így segítve az ACP-országok vállalatainak fejlődését. Ennek támogatására hozták létre az Ipari Fejlődési Központot (*Center for Industrial Development*) és Ipari Együttműködés Bizottságát (*Industrial Cooperation Board*).⁷⁷

Az I. Lomé Konvenció 1976 áprilisában lépett életbe, amely alapvetően Yaoundé megújítása volt, bevezette a STABEX-et, és keretbe foglalta az együttműködés

---

⁷⁷ FABER, Gerrit: The Lomé Conventions and the causes of economic growth. 3. o. In: http://www.agromontpellier.fr/sustra/research_themes/ue_governance/papers/Faber.pdf (letöltés ideje: 2015.02.10.)

intézményeit. Létrehozta a Miniszterek Tanácsát, mind legfőbb döntéshozó szervezet, tagjai az EK Tanács és Bizottság tagjai, valamint az ACP-országok képviselői voltak. A STABRX kezdetben 34 termékre vonatkozott. A cukor kereskedelmét az úgynevezett Cukor Protokoll szabályozta, amely elsősorban a Brit Nemzetközösség tagjait érintette. Az EGK országai kötelezték magukat, hogy a cukrot rögzített áron, előre meghatározott mennyiségben vásárolják fel.

1979-ben írta alá 57 ACP-ország és az EGK a II. Lomé Konvenciót, amely bevezette a SYSMIN-t, és egyben módosította a STABEX alá vonatkozó mezőgazdasági termékek listáját. A SYSMIN már nem csak anyagi támogatást jelentett, mint korábban a STABEX, hanem lehetőséget teremtett a szakmai és technikai segítségnyújtásra is. A STABEX által támogatott termékek száma 34-ről 44-re emelkedett, amelybe a cukor exportját is bevonták, elsősorban a volt angol gyarmatok érdekeit szem előtt tartva. Ez az egyezmény, tekintettel az Afrikában is elinduló, aktuális gazdasági és politikai regionalizmus fejlődésére, már a regionális együttműködést is szorgalmazta. Továbbá lehetővé tette, hogy súlyos természeti katasztrófa esetén az érintett országok az Európai Fejlesztési Alaphoz forduljanak pénzügyi segítségért. Az ilyen kártérítés összegét az adott periódusra 200 millió európai elszámolási egységben határozta meg.

1984-ben került elfogadásra a III. Loméi Egyezmény, amelyet már a Görögországgal kibővült EGK és a 66 tagot számláló ACP csoport írt alá. A gazdasági megállapodások mellett már szociális és kulturális elemeket is magában foglalt. Az egyezmény céljaként tűzte ki, hogy egy olyan együttműködési modellt alakítson ki, mely példaként szolgál majd a fejlődő és fejlett országok közti együttműködésre. Az ACP országok egyre növekvő lakosságára való tekintettel fontos hangsúlyt kapott az élelmiszerbiztonság is. Európa számára fontos volt biztonsági okokból, hogy ne árássa el országaikat a bevándorlók tömege, amelyet elsősorban az élelmiszerbiztonság garantálásával lehetett megelőzni. Így a mezőgazdaság, vidékfejlesztés, halászat ismét nagy hangsúlyt kapott, hogy az ACP-országok képesek legyenek belső igényeik kielégítésére megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszert előállítani. Az élelmiszerbiztonsági problémák főként Afrikát érintették, ahol a mezőgazdaság a legjobban volt kitéve az éghajlati változásoknak, ezen belül is a szárazságoknak és az áradásoknak. Éppen ezen okokból kifolyólag a STABEX rendszerét továbbra is életben tartották. A kommunikációs hálózatok fejlesztése a későbbi európai tőkekihelyezéseket, beruházásokat készítette elő, csakúgy, mint az a kétoldalú

kötelezettségvállalás, mely szerint az aláíró országok megteremtik a biztonságos környezetet ezekhez a beruházásokhoz.⁷⁸

Az 1989-ben aláírt IV Loméi Egyezményt már rendhagyó módon 10 éves periódusra szóló, bár 5 év után újratárgyalták és módosították. Ez az egyezmény már tartalmazta az emberi jogok védelmére, a gazdaság diverzifikációjára irányuló törekvéseket, a regionális együttműködést és az országok demokratizálását ösztönző pontokat. Az egyezmény egészen az ezredfordulóig érvényben maradt, amikor is felváltotta azt a Cotonoui Megállapodás.⁷⁹

A Loméi Egyezmény szerint az ACP országokból érkező import 99,5%-a szabadon juthatott be az EGK piacára, ellenben az EGK számára csak a legnagyobb kedvezményt élvező státuszt biztosította az ACP-országokban. Mivel ezek a kedvezmények nem képezték az EGK Általános Preferenciarendszerének részét, a Loméi Egyezmény nem felelt meg a GATT/WTO szabályainak. Ez ugyanis arra kötelezik a tagokat, hogy minden tagország importját hasonlóan kezeljék, mint a legnagyobb kedvezményben részesülő ország importját, tehát minden WTO országból származó importra ugyanolyan mértékű vámot kellene kivetni.

A STABEX-et is számos kritika érte az évek során. Először is nem fedett le olyan fontos export termékeket, mint a vasérc vagy az olaj, melyek jelentős szerepet játszottak több ország exportjában is. Elsősorban a feldolgozatlan nyersanyagok exportját támogatta, és nem ösztönözte a fejlődő országokat az exportjuk diverzifikációjára. A referencia szint meghatározásánál az EGK alacsonyabban húzta meg a határt a legkevésbé fejlett országok részére, így sokan igazságtalannak tartották, amiért nem biztosítanak egyenlő feltételeket az országoknak.⁸⁰

A kooperáció újraértékelését az a tény is sürgette, miszerint a Loméi Konvencióban megfogalmazott célt, az ACP-országok világkereskedelemben való részesedésének növelését nemhogy nem sikerült elérni, de még negatív tendenciát is mutatott. Az ACP-országok 1976-ban a világ exportjából 3,4%-kal részesedtek, ez az arány 2000-re 1,9%-ra csökkent. Ugyanezen időszakban részesedésük a fejlődő országok kivételében 13,3%-ról

---

⁷⁸ TÓTH Norbert: Óriások szövetsége. In: http://www.afrikatanulmanyok.hu/application/essay/421_1.pdf (letöltés ideje: 2015.02.04)

⁷⁹ FABER, 4. o.

⁸⁰ M. Sisokko, 1998, 8. o.

3,0%-ra zsugorodott. 1976-ban az EU-országok behozatalának 6,7%-a az ACP-országokból származott, 2000-ben már csak 2,8%-a.⁸¹

2.5. A Cotonoui Egyezmény és a kairói folyamat

2000. június 23-án került sor Cotonouban a 48 afrikai, 15 Karib-térségi és 14 csendes-óceáni ország valamint az Európai Közösség között létrejövő partnerségi megállapodás aláírására. Szakítva a korábbi gyakorlattal a szerződést 20 évre írták alá, azonban meghagyva a lehetőséget az 5 évenkénti újratárgyalásra. A 2003. április 1-jén életbe lépő egyezmény már megfelelt a GATT/WTO szabályzatának.

A kétpólusú világ megszűnésével a fejlődő világ támogatását már nem magyarázhatták a kommunista rendszer elterjedésének feltartóztatási politikájaként, új ideológiára volt szükség. Így került előtérbe a szegénység elleni harc, a politikai stabilitás, az emberi jogok és a demokrácia védelme a korábbi gazdasági fejlődést segítő célok mellett. Biztonságpolitikai okokból a korábbiaknál még fontosabbá vált a béke megszilárdítása, a konfliktusok megelőzése a térségben, mely maga után vonta a tömegpusztító fegyverek birtoklásának visszaszorítását, illetve a nemzetközi együttműködés elősegítését a terrorizmus és az illegális kereskedelem ellen. A korrupció vagy a jogállamiságon alapuló demokratikus elvek megsértése maga után vonta a támogatások azonnali felfüggesztését, ezzel is politikai nyomást gyakorolva az adott országokra, valamint lehetővé téve ezen országok felügyeletét.

Az EK aktívabb politikai párbeszédet helyezett előtérbe, mind formális, mind informális keretek között. Ehhez az intézményrendszer is tovább fejlődött. A Miniszterek Tanácsa továbbra is működött, mely hatásköreit átruházhatta a Nagykövetek Bizottságára. A Bizottság fő szerepe az MT munkájának segítése, tagjai az EB egy képviselője, az EU tagállamainak állandó képviselői, valamint az ACP-országok unióbeli képviseletének vezetői. A Paritásos Parlamenti Közgyűlés évente két plenáris ülést tart, határozatokat fogadhat el és ajánlásokat tehet az MT-nek.

---

⁸¹ http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/FAFD098D-57AC-4C80-9776-5D749003AB86/0/EU_ACP_partnerseg.pdf (letöltés ideje: 2015.02.01.)

A fejlesztési stratégia mind gazdasági, mind szociális és humán fejlesztési célokat is magában foglal. A gazdasági célok közé tartozik a magánszektor erősítése, a makrogazdasági és strukturális reformok, és többek között a fenntartható fejlődés megvalósítása. A szociális program célja az oktatás, egészségügy és élelmiszerbiztonság fejlesztése, a szegénységgel összefüggő betegségek visszaszorítása, a kultúra fejlesztése, és lényegében a szegénység csökkentése, de a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdítása is hangsúlyt kap. Mindezekhez pénzügyi támogatást továbbra is az Európai Fejlesztési Alap nyújt.

Annak érdekében, hogy olyan fejlesztések menjenek végbe, amelyek igazodnak a helyi specifikumokhoz, az egyezmény fontos szerepet szán a nem állami szervezeteknek is, azaz a civil szervezeteknek, helyi hatóságoknak és a magánszektor szervezeteinek. Ezek az NGO-k sok esetben képesek hatékonyabban előmozdítani a fejlődést, együttműködést, ugyanis jobban ismerik a helyi igényeket, és nagyobb bizalmat is élveznek a lakosság körében, akik sokszor kételkedve fogadják a kormányok intézkedéseit, újítási törekvéseit. Az egyezmény támogatja a regionális integrációt és együttműködést is, amely képes lenne előmozdítani a gazdaság diverzifikációját, a kereskedelem fellendülését. A regionális együttműködésben lehetőséget biztosít a nem ACP-országok számára is a csatlakozáshoz.⁸²

2.6. A Kairói folyamat

Az ACP-országokon belül Afrika mindig is speciális helyet foglalt el az EU számára. Ez főleg történelmi okokra vezethető vissza, de a 21. században biztonságpolitikai megfontolásból is eredt. Az európai hatalmak felismerték, hogy az olyan mélyen gyökerező problémák, mint a szegénység, korrupció és gazdasági elmaradottság, a közel fél évszázadnyi együttműködés után is még igen távol állnak a végleges megoldástól. Ezen okok és az együttműködés megerősítése vezetnek az első Afrika és Európa közötti csúcstalálkozó megrendezéséhez 2000 áprilisában, Kairóban. Korábban az EU külön kezelte az ACP-országokhoz tartozó afrikai államokat és a Földközi-tenger partján elhelyezkedő országokat, azonban itt már mint egységes kontinens foglalkozik az Afrikát érintő problémákkal.

---

⁸² http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12101_hu.htm
(letöltés ideje: 2015.02.01.)

Akciótervében olyan elemeket fogadtak el, mint Afrika integrációja a világkereskedelemben, az emberi jogok, demokratikus kormányzás védelme, a béke fenntartása és konfliktuskezelés, a szegénység elleni harc, a kereskedelem olyan irányú fejlesztése, mely hatással van a szegénység csökkentésére, fertőző betegségek csökkentése, Afrika külső adósságainak kezelése, valamint a korábban eltulajdonított kulturális javak visszaszerzése.

A tervek végrehajtásának követése érdekében rendszeres találkozókat tartanak három fő szinten is: az állam-, illetve kormányfők csúcstalálkozói, a csúcstalálkozók közötti időszakban tartott miniszteri találkozók, valamint a két régiót képviselő csoportok találkozói. Az Európai Unió támogatta mind az Afrikai Unió, mind a NEPAD létrehozását.

Bár az EU már ekkor Afrika legnagyobb támogatója volt, vállalta, hogy tovább növeli a fejlesztési támogatás összegét, és 2010-re a GNI 0,56%-át, 2015-ben pedig 0,7-át fordítja Afrika támogatására.

2.7. Az Afrikai Unió és a NEPAD

Az új évezred más szemszögből is változásokat hozott az EU és Afrika kapcsolataiban. Európában folyt az integráció megerősítése és elmélyítése, és az EU egyre nagyobb szerepet szeretett volna vállalni a nemzetközi politikában. Eközben az afrikai kontinensen is felgyorsultak az integrációs folyamatok. Az 1963-ban alapított Afrikai Egység Szervezete (*OUA - Organisation de Union Africaine*), melynek egykori célja a gyarmati rendszer maradványainak és az apartheid felszámolása, továbbá az ENSZ-ben való közös képviselet volt, 2001. május 6-án létrehozta az Afrikai Uniót, amely 2002 júliusában kezdi meg működését. Marokkó kivételével minden afrikai állam csatlakozik a szervezethez, melynek célja egy egységes Afrika létrehozása a fejlődésért és a békéért, a világkereskedelemben való részvétel növelése, a fenntartható fejlődés elősegítése, a kontinens együttműködésének megteremtése, a konfliktusok békés kezelése, a területi szuverenitás garantálása, valamint az életszínvonal növelése és az emberi jogok tiszteletben tartása.⁸³

Az Új Partnerség Afrika Fejlődéséért (*NEPAD - New Partnership for Africa's Development*) elnevezésű program az Afrikai Unió szociális és gazdasági együttműködését

---

⁸³ <http://www.au.int/fr/about/nutshell> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

és céljait foglalja keretbe, melyet 2001 júliusában fogadnak el. Ezen célok közé tartozik az élelmiszerbiztonság, az éghajlati változások és természeti erőforrásokkal való gazdálkodás, a regionális együttműködés és infrastruktúra, az életkörülmények javítása, harc a szegénység ellen, valamint a gazdasági együttműködés erősítése a tagállamok között.⁸⁴

2.8. Az Európai Unió Afrika-stratégiája

Az EU 2005-ben elfogadott új Afrika-stratégiája két fő célt tart szem előtt: Afrika fenntartható fejlődésének elindítását, valamint a Millenniumi Fejlesztési Célok 2015-ig való megvalósítását. A stratégia alapvetően a belső uniós politikai koherenciájának megerősítését szolgálja. Az Afrika és EU közötti kapcsolatokat három alapelvben összegezi: az egyenlőség a két partner között; a partnerség; és a saját felelősség elve, mely szerint minden országnak magának kell döntenie a fejlesztési stratégiáról és politikáról. Ezt egészíti ki a szubszidiaritás elve, melynek szintjei a nemzeti, regionális és kontinentális szint.

A millenniumi fejlesztési célok elérése érdekében az EU-nak növelni kell a támogatásokat, annak ellenére, hogy továbbra is Afrika legnagyobb segélyező partnerének számít. Így megnöveli a biztonsági politikát támogató kiadásokat, hogy Afrika lehetővé tegye a konfliktusok békés kezelését, a háborús veteránok társadalomba való reintegrációját, vagy épp a terrorizmus és fegyverkereskedelem elleni harcot. A hatékonyabb és demokratikusabb kormányzás érdekében támogatja az ehhez szükséges intézményrendszer kialakítását. Célja, hogy a fenntartható gazdasági növekedést a szegénység csökkentésének szolgálatába állítsa, javítsa a vízhez, egészségügyi ellátáshoz, közlekedési és kommunikációs szolgálatokhoz való hozzájutást. Mindehhez a regionális együttműködést erősíti. A legszegényebb rétegek segítése érdekében támogatja ezen rétegek oktatásban való részesülését, az egészségügyi ellátását, vagy az ehhez kapcsolódó szennyvíz-infrastruktúra javítását.⁸⁵

---

⁸⁴ <http://www.nepad.org/about> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

⁸⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12540_hu.htm (letöltés ideje: 2015.02.01.)

2.9. EU és Afrika stratégiai partnerség

Miután az EU lefektette Afrika stratégiájának alapjait, eljött az idő, hogy az EU és Afrika közös stratégiáját is kidolgozzák. Míg a tárgyaló asztal egyik felén a 27 tagból álló EU ült, vele szemben az 53 afrikai országot képviselő Afrika Unió foglalt helyet.

Erről José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke a következőképpen nyilatkozott: *„Külkapcsolatainkban Afrikát kiemelten kell kezelni. Ideje meghaladni a paternalista gondolkodást és túllépni a leegyszerűsített donor-kedvezményezett felfogáson, ennek megfelelően le kell bontani az Afrikáról Európában, illetve Európáról Afrikában kialakult sztereotípiákat. Szükségünk van ugyanis egymásra. A közös partnerség a legjobb politikai stratégia arra, hogy felgyorsítsuk a millenniumi fejlesztési célok Afrikában történő megvalósítására irányuló folyamatát, és megválaszoljuk a mindkét fél előtt álló globális kihívásokat.”*⁸⁶

A végleges stratégiát és a 2008-2010-es periódusra vonatkozó cselekvési tervet a második EU-Afrika csúcstalálkozón fogadták el Lisszabonban. Az alapelv a partnerség újraértelmezése, az addigi kapcsolat stratégiai partnerségi szintre való emelése volt. Igyekeztek hangsúlyozni a politikai párbeszéd fontosságát, mely elengedhetetlen az együttműködés hatékonyságának növeléséhez. Hangsúlyozták, hogy az Afrikát érintő problémákkal nem csak regionális, de globális szinten is foglalkozni kell, a nemzeti kormányokon és nemzetközi szervezeteken kívül a civil szervezeteknek is lehetőséget kell nyújtani a részvételhez. A Lisszaboni Nyilatkozat négy fő pontja a partnerség megerősítése, a béke és biztonság, a globális kihívásokra adott közös válasz és az emberközpontú partnerség.

A 2008-2010-es periódusra szóló cselekvési terv a következő területeken kívánta a partnerséget erősíteni a két fél között:

- energiaügy
- éghajlatváltozás
- migráció, mobilitás és foglalkoztatás
- demokratikus kormányzás és emberi jogok
- politikai és intézményi struktúra

---

⁸⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-07-1864_hu.htm (letöltés ideje: 2015.02.01.)

- a béke és biztonság fenntartása
- kereskedelem és regionális integráció
- információs társadalom és az úrkutatás

2010-ben került sor a harmadik Afrika-EU csúcstalálkozóra Líbiában, melyet a Tripoli Deklaráció, valamint a 2011-2013-as időszakra kialakított, második cselekvési terv zárt. A Deklaráció a Lisszaboni Nyilatkozat megerősítése és elmélyítése volt.

2014. április 2-3-án Brüsszelben rendezték meg a negyedik Afrika-EU csúcstalálkozót, melyen 60 ország vezetője vett részt. A 2 napos csúcstalálkozó alatt kidolgozták és elfogadták a 2014-2017-et felölelő 3 éves akciótervet. Legfontosabb kérdése a biztonságpolitika volt, melynek fontosságát az Afrikai Unió elnöke, a mauritániai politikus, Mohamed Ould Abdel Aziz is hangsúlyozott.

„Biztonság nélkül fejlesztésekről sem beszélhetünk, hiszen olyan területen senki nem fektet be, ahol nincs béke.”⁸⁷

A felek egyetértettek abban, hogy a korábban elfogadott együttműködési stratégiát kell tovább fejleszteniük az addigi tapasztalatokra építve. A találkozó döntött a két kontinentet érintő legfontosabb kérdésekről, melyek majd a legnagyobb hangsúlyt kapják az elkövetkező években. Ezek a következők: béke és biztonság; demokrácia, jó kormányzás és emberi jogok; humán fejlődés, fenntartható fejlődés és kontinentális integráció, globális és fejlődő országok problémái. Ezt követően minden pontot részletes akciótervben dolgoznak ki, melynek célja, hogy a kooperáció eredményei mindkét kontinens lakosságára pozitív hatással legyenek.⁸⁸

2.10. Az Európai Fejlesztési Alap

Már a Római Szerződések megkötésekor létrehozták a Hatok az Európai Fejlesztési Alapot (EFA) az ACP-országok és a tengerentúli országok műszaki és pénzügyi támogatására. Az alap egyaránt nyújtott és nyújt a mai napig hosszú lejáratú hiteleket és

⁸⁷ <http://hu.euronews.com/2014/04/02/megkezdodott-brusszelben-az-eu-afrika-csucs/> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

⁸⁸ http://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/2014_04_01_4th_eu-africa_summit_roadmap_en.pdf (letöltés ideje: 2015.03.03.)

segélyeket. Habár az alap a tagállamok befizetésén alapul, az EFA ma sem tartozik az általános EU-költségvetés hatálya alá.

1964 óta, azaz az első partnerségi megállapodás megkötése óta az EFA ciklusok megegyeznek a megállapodások ciklusával. A Cotonoui Megállapodás óta a következő EFA-k jöttek létre:

- 9. EFA: 2000–2007 (Cotonoui Megállapodás) – 13,5 milliórd EUR + 9,9 milliárd EUR
- 10. EFA: 2008–2013 (felülvizsgált Cotonoui Megállapodás) – 22, 682 milliárd EUR, ebből 21,966 milliárd EUR csak az ACP-országoknak
- 11. EFA: 2014–2020 (felülvizsgált Cotonoui Megállapodás) – 30,5 milliárd EUR + 2,6 milliárd EUR EBB forrás⁸⁹

Az Európai Unió és tagállamai továbbra is a világ első számú segélynyújtója a 2014-es adatok szerint. Ebben az évben 11 tagállam növelte, egy pedig megtartotta a korábbi ODA⁹⁰/GNI szintjét.

A legnagyobb ODA/GNI arány növekedést a következő államok érték el: Horvátország (0,07%-ról 0,11%-ra), Finnország (0,54%-ról 0,60%-ra), Németország (0,38%-ról 0,41%-ra), Luxemburg (1,0%-ról 1,07%-ra), Románia (0,07%-ról 0,10%-ra) és Svédország (1,01%-ról 1,10%-ra). Az 1970-ben célként kitűzött 0,7%-ot Svédország (1,1%), Luxemburg (1,07%), Dánia (0,85%) és az Egyesült Királyság (0,71%) érte el. Az ODA/GNI arány csökkent Franciaországban (0,41%-ról 0,36%-ra), Írországban (0,46%-ról 0,38%-ra), Hollandiában (0,67%-ról 0,64%-ra), Portugáliában (0,23%-ról 0,19%-ra), Spanyolországban (0,17%-ról 0,14%-ra) és 11 másik EU-s tagállamban. Összességében 15 tagállamban 3,4 milliárd euróval nőtt, míg a maradék 13 tagállamban 1,3 milliárd euróval csökkent az ODA. A korábbi vállalások szerint a már 2004-ben az EU-hoz tartozó országok 0,7%, míg a 2004 után csatlakozottak a GNI 0,33%-át fordítják a harmadik világ megsegítésére. 2015 kiemelkedően fontos év az EU és Afrika együttműködése szempontjából, hiszen az elmúlt 15 évben ezt inspiráló Millenniumi Fejlesztési Célok

---

⁸⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=URISERV:r12102&rid=3> (letöltés ideje: 2015.03.03.)

⁹⁰ OAD - official development assistance, az OECD által használt terminológus, mellyel a segélyek mértékét mérik.

program lezárul, helyét pedig szeptembertől a szegénység megszüntetését és a fenntartható fejlődést magában foglaló keretprogram veszi át az ENSZ általános bizottságában.⁹¹

2.11. Az Európai Unió Partnerségi Megállapodása Nyugat-Afrikával és a helyi integrációkkal

Az ECOWAS (*Economic Community of West African States*) a nyugat-afrikai régió 15 országának⁹² gazdasági szövetsége, amely 1975-ben a Lagosi Egyezmény aláírásával született meg. A gyarmati rendszer felbomlása után jött létre, felismerve a régió közös kulturális és gazdasági vonásait, valamint az integráció fontosságát. A gyarmati időkben mesterségesen meghúzott határvonalak legtöbb esetben a közös etnikumú lakosságot választották el, emellett a természeti adottságok és a határokon átnyúló problémák is összekötik a térséget.

A Közösség célja egy gazdasági és monetáris unió létrehozása volt, ahol megvalósul a munkaerő szabad áramlása, emellett az egészségügyi ellátáshoz és oktatáshoz való jobb hozzáférés. A kereskedelmen kívül a tagok igyekeznek összehangolni az infrastrukturális fejlesztéseket is.

A kezdetben csak gazdasági együttműködésre törekvő közösség 1999-ben létrehozta katonai egységét, az ECOMOG-ot (*Economic Community of West African States Cease-fire Monitoring Group*), hogy biztosítsa a térség politikai stabilitását.⁹³

Az Nyugat-Afrikai Gazdasági és Monetáris Unió (*Union Economique et Monétaire Ouest Africaine - UEMOA*) 1994. augusztus 1-jén lépett életbe a Dakarban aláírt megállapodás szerint. Tagja az a hét nyugat-afrikai ország, melyek a közös gyarmati múltból kifolyólag közös valutát, a CFA frankot használták. Ezek Bénin, Burkina Faso, Elefántcsontpart, Mali Niger, Szenegál és Togo voltak. 1997-ben lépett be nyolcadik tagként Guinea-Bissau. Az Unió fő céljai, hogy a tagok gazdasági és pénzügyi tevékenységét támogassa, és összehangolja annak jogi keretét is az egységesebb fellépés érdekében. A tagok a közös piac létrehozására törekednek, ahol megvalósulhat a személyek,

---

⁹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4747_en.htm (letöltés ideje: 2015.03.03.)

⁹² Benin, Burkina Faso, Zöldfoki szigetek, Elefántcsontpart, Gambia, Ghána, Guinea, Guinea Bissau, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Sierra Leone, Szenegál és Togo

⁹³ <http://www.ecowas.int/about-ecowas/history/> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

árak, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása. Az emberi erőforrás, a mezőgazdaság, a közlekedés, az infrastruktúra és a telekommunikáció területén igyekeznek közös politikai koordinációt kialakítani.⁹⁴

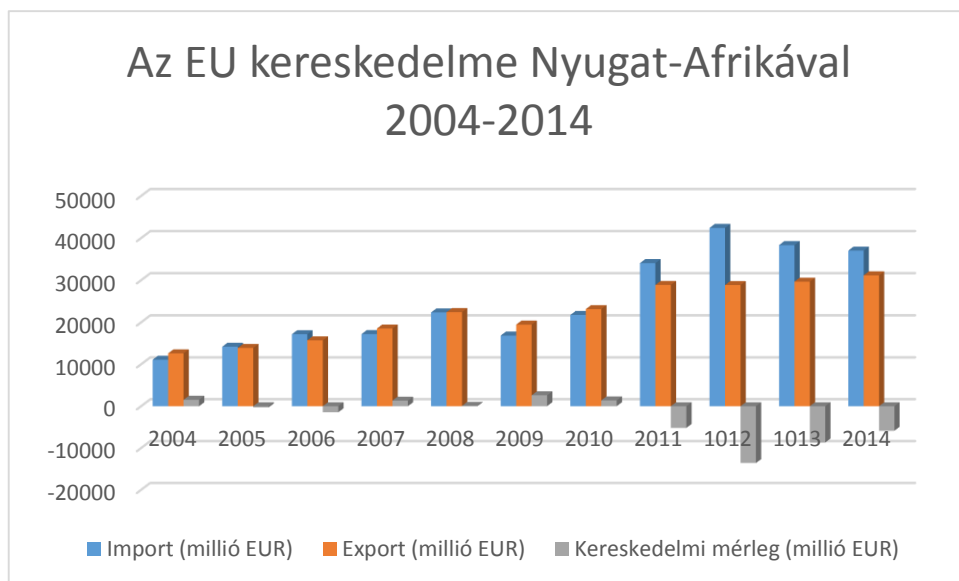
2014. február 6-án, közel 10 év tárgyalás után született meg az EU és Nyugat-Afrika közötti Gazdasági Partnerségi Megállapodás. A Cotonoui Megállapodás alapján megkötött egyezményt az EU, a régió 16 országa⁹⁵, az ECOWAS és az UEMOA 2014. június 30-án és július 10-én írta alá. Az ECOWAS és az UEMOA bevonása a tárgyalásokba az EU támogató szándékát mutatta a helyi integrációk erősítésében. Az EU és az ACP-országok között folyó kereskedelem 37%-át a nyugat-afrikai régióval folyó kereskedelem teszi ki, ezért is olyan jelentős a terület az EU számára. A cél a nyugat-Afrikából az EU-ba irányuló export növelése, mely kedvező hatással lesz az exportáló országokra, valamint az EU ösztönzi a térségbe irányuló befektetéseket is. Míg az EU piacai az EPA ratifikálásának első napjától megnyílnak a térségből érkező import előtt, addig Nyugat-Afrikának nem kell csökkentenie az EU-ból érkező importra kivetett vámokat. Emellett az EU ígéretet tett, hogy nem fogja leárasztani a térség piacát az EU-ban megtermelt mezőgazdasági termékekkel. A kereskedelmi megállapodás mellé pénzügyi segítséget is nyújt az EU, hogy segítse a térség gazdasági fejlődését. 2010 és 2014 között 6,5 milliárd EUR segélyről született megállapodás a PAPED (EPA Development Programme) keretében, és a következő periódusra is legalább ekkora összeget fognak fordítani a programra.⁹⁶

---

⁹⁴ http://www.uemoa.int/Pages/UEMOA/L_UEMOA/Historique.aspx (letöltés ideje: 2015.03.15.)

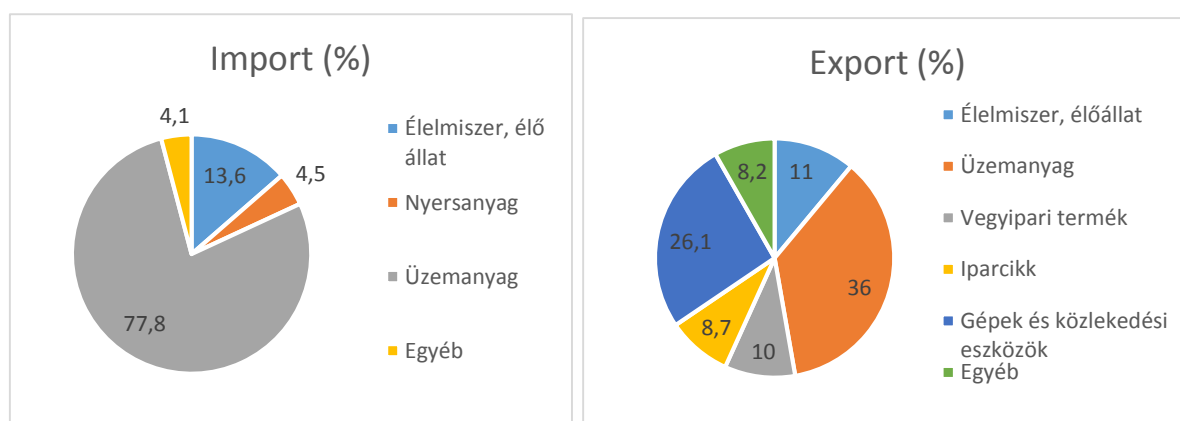
⁹⁵ Benin, Burkina Faso, Zöldfoki szigetek, Elefántcsontpart, Gambia, Ghána, Guinea, Guinea Bissau, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Sierra Leone, Szenegál, Togo és Mauritánia

⁹⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152694.pdf (letöltés ideje: 2015.03.15.)

5. ábra: Az EU kereskedelme Nyugat-Afrikával 2004-2014⁹⁷

2004 óta az EU jelentősen növelte a nyugat-afrikai térségből érkező importját, amely azóta közel megháromszorozódott. 2004-ben az import értéke 11,093 milliárd EUR volt, amely 2014-ben ez 37,030 milliárd EUR-ra nőtt. Míg 2004 és 2010 között az EU jellemzően többet exportált Nyugat-Afrikába (kivéve a 2006-os évet), mint amennyit importált, a tendencia 2011-től változott. Az import jelentős növekedett, és meghaladta az export értékét, azonban 2012-től fokozatosan csökken az import értéke, míg az exporté növekszik. A kereskedelmi mérleg az EU és Nyugat-Afrika között napjainkig negatív, ám a különbség export és import között egyre csökken.

6. ábra: Az EU-ba érkező import Nyugat-Afrikából és az oda irányuló export termékszerkezete 2014-ben⁹⁸

⁹⁷ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/november/tradoc_151898.pdf (letöltés ideje: 2015.03.15.)

⁹⁸ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/november/tradoc_151898.pdf (letöltés ideje: 2015.03.15.)

A Nyugat-Afrikából származó import négy nagy szektorra bomlik, melyek közül a legfontosabb az ásványi fűtőanyag, mely az import 77,8%-át teszi ki, ezt követi a feldolgozatlan mezőgazdasági termékek és élőállatok importja 13,6%-kal. Nyugat-Afrikából elsősorban kakaó, kávé, banán és egyéb trópusi gyümölcsök érkeznek Európa piacaira. Az import 4,5%-a egyéb nyersanyagok alkotják. Az Európából exportált termékek ennél sokkal diverzifikáltabbak. Az export legnagyobb részét az ásványi fűtőanyagok teszik ki, azonban itt ez csak 36%. Ezen kívül fontos a gépek és közlekedési eszközök exportja (26%) az élelmiszer és élőállat, a vegyipari termékek és a különböző iparcikkek.

3. SZENEGÁL ÉS AZ EU KAPCSOLATRENDSZERE

3.1. Szenegál kihívásai és fejlesztési tervei a XXI. században

Szenegál, hasonlóan a térség többi országához számos kihívással néz szembe a XXI. században. Bár a régióban gazdasága viszonylag jónak és stabilnak mondható, mégis a világ legkevésbé fejlett országai közé tartozik. Számos belső és külső tényező hátráltatja a várt fejlődést.

Az 1960 óta, vagyis függetlensége óta Szenegált demokratikus elvek szerint kormányozzák, az ország mégis erősen központosított, nagymértékű a korrupció, és a jogállamiság is számos ponton sérül a mindennapokban. Hatalmas ellentét feszül város és vidék között. A vidéki közlekedési infrastruktúra gyengén kiépített, így a térség csak nehezen képes bekapcsolódni a kereskedelembe. Ennek következtében nagyobb a szegénység, több az alultáplált és éhező, mint a városokban. Dakarban és a nagyobb városokban a tiszta ivóvíz és szennyvízelvezetés többnyire biztosított, és az elektromos áramhoz olcsóbban hozzá lehet jutni, így a higiénia is jobb. Vidéken a lakosság orvosi ellátása nem garantált, a csecsemő és anyai halandóság magas, ami összefügg az iskolázottság hiányával is. Az analfabetizmus közel 53%-os volt 2013-ban. A lakosság száma gyorsan nő, erős az urbanizáció, azonban a városok nem tudják a lakosság növekedésének ütemével felvenni a lépést, így a külvárosokban sokan nagyon rossz körülmények között élnek. A gazdaság növekedési szintje pedig nem tudja a lakosság életszínvonalának emelkedését garantálni.

A belső tényezők mellett a külső tényezők is jelentős hatással vannak az ország életére. A gazdaság, mely elsősorban a mezőgazdaságra épül, ki van téve az időjárási viszonyoknak, amelyet az éghajlati változás negatív irányban befolyásol. Szenegál nem önellátó az ország élelmiszerigénye terén, közel 50%-os az import aránya. Emellett más országok élelmezési segélyeire szorul.

Bár belpolitikailag viszonylag stabilnak mondható az ország, és a különböző vallású és etnikai közösségek békében élnek egymás mellett, az ország déli részén található casamance-i régióban már 1982 óta konfliktus van a kormány és a helyi lakosság között. A szomszédos ország belpolitikai instabilitása fenyegető hatással van Szenegál

belbiztonságára, és a gazdaságot is negatívan érinti, egyrészt mert a régió biztonsági problémái elriasztják a befektetőket, másrészt az egymás közti kereskedelmet is nehezíti, időnként lehetetlenné teszi.

Szenegálban jelenleg a következő stratégiák, illetve programok megvalósítása történik.

- Állami beruházás hároméves terve 2015-2017 (*Programme triennal d'investissements publics*) – A program a Fejlődő Szenegál Terv (*Plan Sénégal Émergent – PSE*) megvalósításának első, részletesen kidolgozott fázisa, amely 3343,668 milliárd CFA frankkal gazdálkodhat.
- Fejlődő Szenegál Terv (PSE) – Miután 2003 és 2010 között Szenegál kidolgozta a Szegénységcsökkentési Stratégiai Dokumentumokat (*Poverty Reduction Strategy Papers – PRSP*), a kormány úgy döntött, kidolgozza a Gazdasági és Szociális Fejlődés Nemzeti Stratégiáját (*Stratégie Nationale de Développement Economique et Social - SNDES*) a 2013-2017-es időszakra. Ez a stratégia a kormány által 2012 novemberében elfogadott új fejlesztési stratégiára épül, melynek célja, hogy a gazdasági növekedést a humán tényezők javításának szolgálatába állítsák, és garantálják a gazdasági, politikai és szociális stabilitást. A stratégia rövid- és hosszú távú gazdasági terveket is keretbe foglal.⁹⁹
- Minőség, Igazságosság és Transzparencia Fejlesztésének Programja, amely a 2013-2025-ös időszak oktatáspolitikáját fogalmazza meg. Ezt a szektort a kormány kiemelkedően fontosnak tartja, hiszen az oktatás minőségének javításával, és annak szélesebb rétegekhez való eljuttatásával mind az egészségügy, mind a gazdaság javulhat. Az oktatási politika magában foglalja a Millenniumi Fejlesztési Célok vonatkozó részeit, valamint a SNDES-be is beágyazódik, melynek legfőbb célja az általános és kötelező alapfokú oktatás, amelyhez a lányok és fiúk egyaránt hozzájutnak, és melynek végeredményeként képzetesebb munkaerő jelenik meg a munkaerőpiacon, és csökken a szegénység.¹⁰⁰
- A Gyors Növekedés Stratégiája (*Stratégie de croissance accélérée - SCA*) a szegénység csökkentésének, illetve a szegénység felszámolásának céljából dolgozták ki.

---

⁹⁹ <http://www.gouv.sn/Plan-Senegal-Emergent-PSE.html> (letöltés ideje: 2015.03.15)

¹⁰⁰ <http://www.gouv.sn/Programme-d-Amelioration-de-la.html> (letöltés ideje: 2015.03.15)

- A *Millennium Challenge Account - Sénégal* (MCA - SENEGAL) egy olyan alap, mely a 2010 és 2015 között 540 millió USD segílyt nyújt a gazdasági növekedés elősegítésének és a szegénység csökkentésének céljából.¹⁰¹
- Élelmezésbiztonsági Program (*Programme de renforcement de la nutrition - PRN*), mely elsősorban a 0 és 5 év közötti városi és vidéki gyermekek ellátásának javítását szorgalmazza, valamint az ehhez szükséges intézményi rendszer fejlesztését.¹⁰²
- A Helyi Fejlesztés Nemzeti Programjának (*Programme national de développement local - PNDL*) célja a Millenniumi Fejlesztési Célok és a Szegénységcsökkentési Stratégiai Dokumentumok támogatása.
- A 2001-ben működését megkezdő AIDS Ellenes Nemzeti Tanács (*Conseil National de Lutte contre le SIDA*) az AIDS terjedését hivatott megfékezni.
- A Millenniumi Ivóvíz és Egészségügy Program (*Programme d'eau potable et d'assainissement du Millénaire - PEPAM*) keretbe foglalja Szenegál akciótervét a témában, a Millenniumi Fejlesztési célok elérése érdekében.¹⁰³

Megfigyelhető bizonyos átfedés egyes stratégiák és programok között, valamint megállapítható, hogy megvalósításuk nemzetközi, ezen belül jelentős mértékben európai uniós források nélkül elképzelhetetlen.

3.2. Az EU Szenegál stratégiája és hatása a kétoldalú kereskedelemre

Szenegál fontos szerepet tölt be az EU Afrika stratégiájában. Demokratikus kormányzásának hagyománya jó példával szolgál a környező országok számára, ami a régió biztonságpolitikai szempontjából is lényeges. Az ország átmenetet képez a nyugati és a keleti világ között, ahol keresztények és muzulmánok viszonylagos békességben élnek egymás mellett.

A stabil politikai környezet és a relatíve magas beruházási arány ellenére a lakosság közel fele, 48%-a él szegénységben, 15%-a pedig élelmezési szempontból van bizonytalan helyzetben. Bár a városokban a szegények száma csökkent az elmúlt időszakban, a vidéki régiókban azonban nőtt. Az élelmiszer kicsivel több, mint 50%-t importálja az ország. A

¹⁰¹ <http://www.gouv.sn/Millennium-Challenge-Account.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

¹⁰² <http://www.gouv.sn/Programme-de-renforcement-de-la.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

¹⁰³ <http://www.gouv.sn/-Projets-et-programmes-.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

népesség 54%-a 20 év alatti, a népességnövekedés pedig átlagosan 2,8% évente. A gazdasági növekedés, amely 2013-ban 3,5% volt gyengének mondható, a gazdaság pedig nehezen veszi fel a versenyt a régió más országaival. A legfőbb kihívások, melyekkel Szenegálnak szembe kell néznie a következők: a gazdasági- és klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, az energiapolitika optimalizálása, az élelmiszerbiztonság, illetve a város és vidék egyenlő mértékben történő fejlesztése.

A geopolitikai okok miatt a térségben olyan instabilitási kockázat veszélye fenyeget, mint a terrorizmus, szervezet bűnözés, vagy az illegális kereskedelem. A szomszédos országok (Bissei-Guinea, Guinea, Gambia és Mali) belpolitikai krízisekkel küzdöttek, de Szenegálon belül is már több, mint 30 éve fennáll a konfliktus a casamance-i régióval.

Az EU és tagállamai a kereskedelem nyitásában, a regionális és kereskedelmi integrációban látják a fejlődés legfőbb mozgatórugóját. Szenegál, mint fejlődő ország, az EU preferenciális kereskedelmi rendszerének részese, emellett különböző programokban is részt vesz, melyek a nemzetközi kereskedelemben való hatékonyabb részvételét szolgálják.

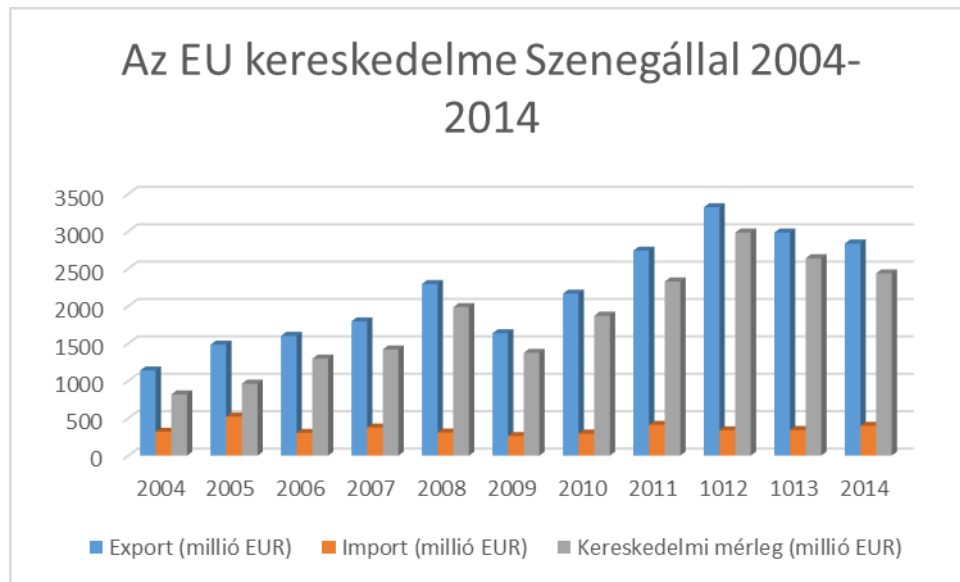
Szenegál az EU Általános Preferenciális Rendszerének (*Generalized System of Preferences - GSP*) 1971 óta tagja, mely lehetővé tette a fejlődő országoknak, hogy alacsonyabb vámokkal jussanak el termékeik az EU piacaira. 2014. január 1-jétől az EU a GSP egy újabb változatát vezette be, hogy segítse a rászoruló országokat. Ez a rendszer a fegyver és a hadifelszerelésen kereskedelmén kívül a legkevésbé fejlett országok minden exporttermékre vonatkozik. A Szenegálra vonatkozó preferenciák nem sokban változtak, mégis előnyösebb helyzetbe kerül a többi fejlődő országgal szemben, ugyanis a korábbi 176 országhoz képest a szűkített preferenciális övezetbe már csak 40 ország került be. Ezek az országok, melyek az ENSZ Legkevésbé Fejlett Országok listáján szerepelnek, így Szenegál is vámmentesen, mennyiségi korlát nélkül exportálhat az EU országainak piacára.¹⁰⁴

Szenegál számára fontos lenne az EU felé irányuló export növelése, hogy a külkereskedelmi mérlege egyensúlyba kerüljön. Ehhez nyújtana támogatást az EPA, melyről az EU és Nyugat-Afrika között jelenleg folynak a tárgyalások. Az egyezmény megkötése nagyban hozzájárulna a térség fejlődéséhez, így Szenegálban is elősegítené a fenntartható fejlődést és a kereskedelemben való aktívabb részvételt. Az EPA célja az ECOWAS és UEMOA által képviselt nyugat-afrikai térségben a regionális integráció

---

¹⁰⁴http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/eu_senegal/trade/new_generalized_preference_system/index_fr.htm (letöltés ideje: 2015.03.16.)

megerősítése, és a nemzetközi kereskedelemben a globalizáció kihívásaira való válasz adása. Az EPA lehetőséget nyújt a piacok aszimmetrikus nyitására, mely azt jelenti, hogy a megállapodás életbe lépését követően Nyugat-Afrika előtt korlátok nélkül megnyílik az EU piaca, míg Nyugat-Afrikának csak fokozatosan kell ugyanezt megtennie az EU-ból érkező import előtt. Az EPA emellett támogatná a regionális kereskedelem erősödését.¹⁰⁵

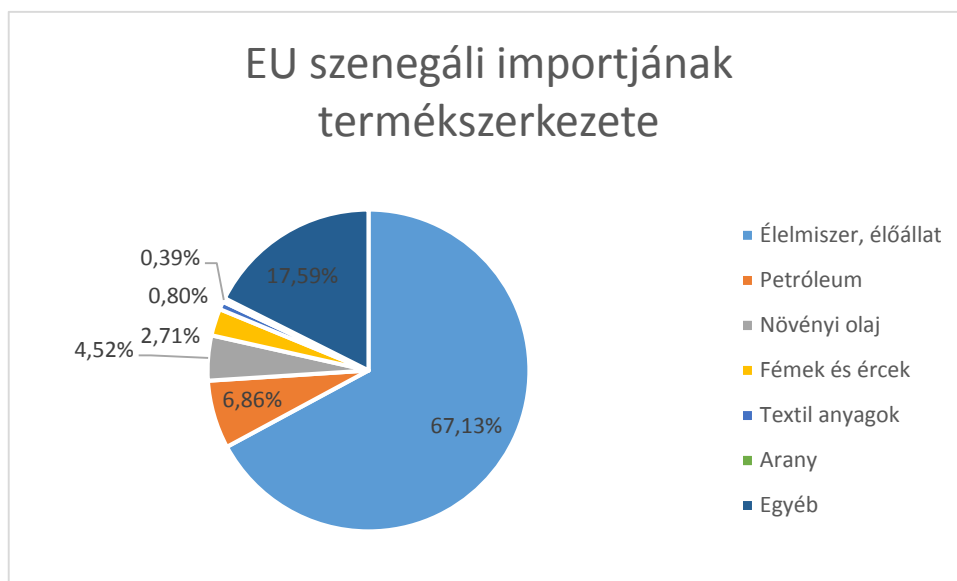

7. ábra: Az EU kereskedelme Szenegállal 2004-2014¹⁰⁶

Az EU Szenegál második legnagyobb kereskedelmi partnere nyugat-afrikai régió után. Az EU-ból Szenegál felé irányuló export értéke folyamatosan nőtt, 2012-ben érve el csúcát, amely azóta csökkenő tendenciát mutat. A Szenegálból származó import azonban stagnál, 2012 óta csak csekély növekedést mutat, azonban a legkiemelkedőbb 2005-ös év szintjét mai napig nem érte el. 2014-ben az export értéke 2838 millió EUR volt, míg az import mindössze 400 millió EUR, tehát a külkereskedelmi mérleg nagyon kiegyensúlyozatlan

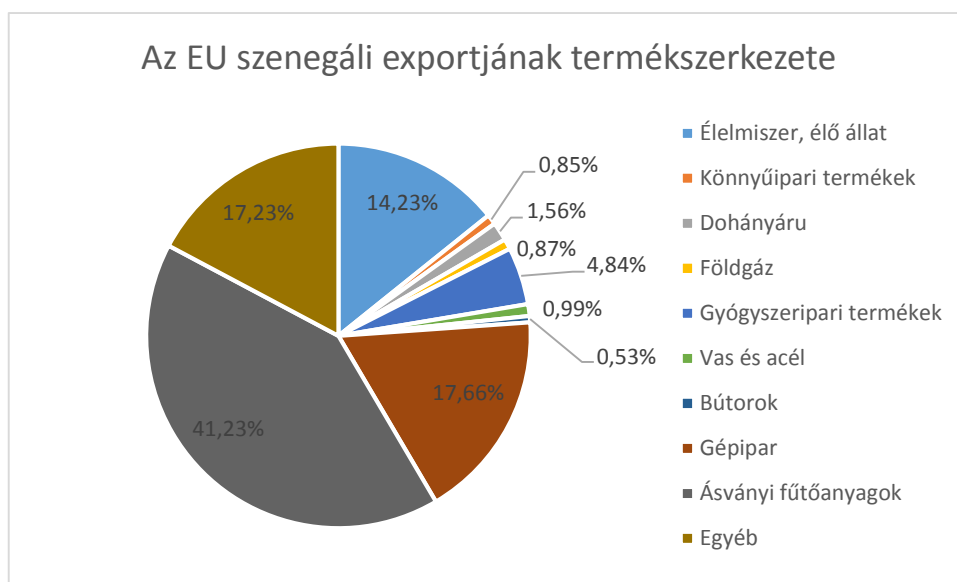
¹⁰⁵ http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/eu_senegal/trade/index_fr.htm# (letöltés ideje: 2015.03.16.)

¹⁰⁶ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (letöltés ideje: 2015.03.16.)

8. ábra: Az EU szenegáli importjának termékszerkezete 2014-ben¹⁰⁷

Szenegálból az EU-ba érkező import legfőképpen Franciaországba, Olaszországba, Spanyolországba és az Egyesült Királyságba irányul. Ezek közül a legfontosabb termékek az élelmiszerek és élőállat, mely az import 67,13%-át teszi ki. Ezen kívül fontos a petróleum, amely az import 6,86%-a, a növényi olaj, mely 3,52%-a, a fémek és érc, valamint az arany importja. Ez is mutatja, hogy Szenegál elsősorban a primer szektorban megtermelt, feldolgozatlan termékeket exportálja.

9. ábra: Az EU szenegáli exportjának termékszerkezete 2014-ben¹⁰⁸

¹⁰⁷ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (letöltés ideje: 2015.03.16.)

¹⁰⁸ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (letöltés ideje: 2015.03.16.)

Az EU-ból Szenegálba irányuló exportőrök kimagasló tagja Franciaország, mely az ország első számú importőrijének számít, öt követi az Egyesült Királyság, Belgium és Luxemburg, Hollandia, valamint Spanyolország a sorban. Az export legnagyobb tétele az ásványi fűtőanyagok, mely az egész import 41,23%-át adja. A második legjelentősebb termék 17,66%-kal a gépiparban megtermelt különböző gépek és közlekedési eszközök. Az élelmiszerek 14,23%-át teszik ki az exportnak. Emellett még a gyógyszeripari termékek exportja lényeges.

3.3. Fejlesztések európai uniós forrásokból: a Nemzeti Indikatív Program (*National Indicative Programme - NIP*)¹⁰⁹

3.3.1. Az első PIN céljai és felhasználható pénzügyi keretei

A Nemzeti Indikatív Program az ACP-országokban EU-s támogatások megfelelő felhasználását irányzó dokumentum, amely az érintett kormányok saját stratégiáján alapul, melyek összhangban vannak az EU jövőbeli célkitűzéseivel. 2013-ban meghozott EU-s döntés szerint a 2014-2020-as periódusban 78 ACP-ország a 11. Európai Fejlesztési Alapból összesen 29,1 milliárd EUR támogatásban részesül.

Az EU ebben az időszakban a 11. EPA-ból 347 millió EUR támogatást nyújt Szenegálnak, melyet két elkülönített pénzügyi keretre bont. Az „A” keret célja a makroökonómia, valamint a különböző programok és projektek támogatása. A „B” keret olyan váratlan helyzetek kezelésére hivatott, mint a humanitárius katasztrófák és egyéb természeti problémák. A NIP időben is két részre oszlik, az első szakasz 2014-től 2017-ig tart, majd 2016/2017-ben értékelve az addigi eseményeket határozzák meg a fennmaradó időre a stratégiát.¹¹⁰

Az EU intézményei által nyújtott támogatás mellett egyes tagállamok is vállalták, hogy a nemzeti stratégiával összehangolva nyújtanak segítséget Szenegálnak 2018-tól kezdve. Hét európai ország kötött ilyen kétoldalú megállapodást Szenegállal: Németország, Belgium, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia. Az egyes országok külön kezdték meg Szenegállal a tárgyalásokat, és más-más programban vesznek

---

¹⁰⁹ http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/documents/page_content/20150105_pin_11efed.pdf (letöltés ideje: 2015.03.16.)

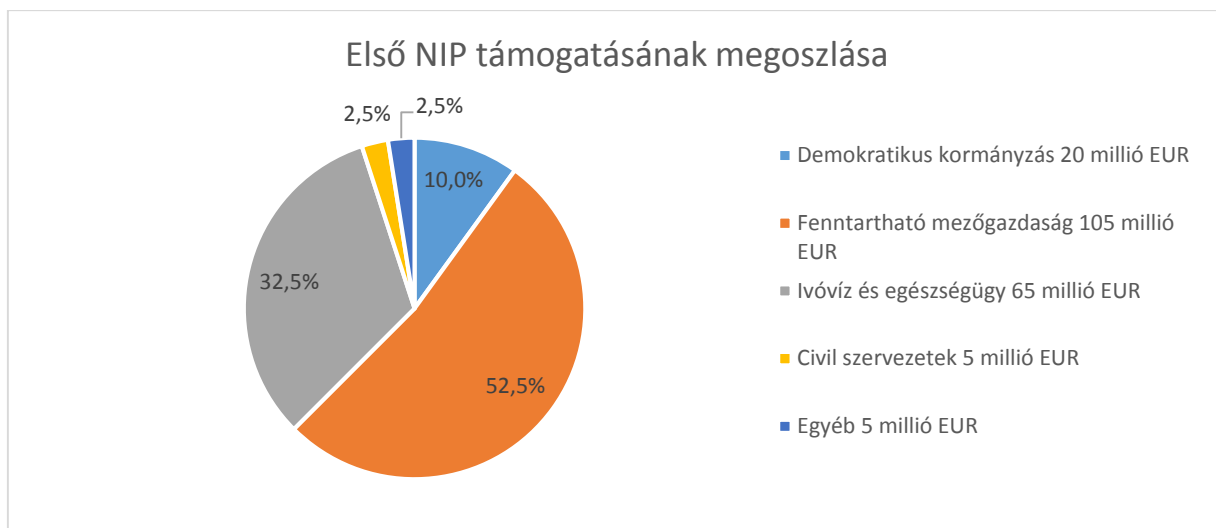
¹¹⁰ http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/nip-senegal-edf11-2014_fr.pdf (letöltés ideje: 2015.03.16.)

majd részt, más kötelezettségeket vállaltak az országgal szemben. A 2018-ban elkezdődő programot megelőző időre az európai partnerek kidolgoztak egy dokumentumot, mely meghatározza a 2017-ig bezáruló periódusra az együttműködés általános és szektorokra lebontott céljait, a nemzeti reformok és nemzetközi adományok együttes fellépésétől várt eredményeket, a szenegáli kormány szektorális politikájának kulcsfontosságú elemeit, a segélynyújtó államok munkájának koordinációját, és a köztük folyó párbeszéd fontosságát, a pénzügyi segítség mértékét országonként, valamint szektoronként. Szenegál vállalja, hogy 2017-re újabb nemzeti stratégiát dolgoz ki, összhangban az európai programokkal. Mindezen programok hatással vannak az Európai Fejlesztési Alap NIP-jére is.

Az első NIP, mely a 2014-2017-es időszakot öleli fel, összesen 200 millió EUR-hoz juthat Szenegál. A program, mely összhangban áll a SNDES-szel és a Bizottság „Program a változásért” referátumával, 3 fő területre koncentrálnak:

- A demokratikus kormányzás megerősítése, mely a jogállamiság megerősítését eredményezi, elérve, hogy az igazságszolgáltatás hatékony és diszkriminációmentes legyen
- A fenntartható gazdasági (elsősorban mezőgazdasági) fejlődés és az élelembiztonság garantálása, annak érdekében, hogy az ország képes legyen megelőzni az élelmezési válságokat, erősítse a mezőgazdaság termelékenységét, figyelembe véve a piac igényeit és változásait.
- Az ivóvíz és szennyvízelvezetés, az egészségügyi ellátás helyzetének javítása, melynek célja a lakosság életkörülményeinek jobbá tétele, a vízhez és az egészségügyi ellátáshoz való könnyebb és általános hozzáférés által.

A fő pontok mellett, melyeket nemzeti szinten kívánnak megvalósítani, olyan regionális vonatkozású célkitűzések vannak, mint a regionális együttműködés erősítése az ország stabilitása érdekében, a regionális gazdasági integrációk előmozdítása, valamint az EPA-k regionális szinten való életbe léptetése, amely előmozdítaná a kereskedelem növekedését az EU és Szenegál, valamint Szenegál és a régió többi országa között.

10. ábra: Az első NIP pénzügyi támogatásának megoszlása¹¹¹

3.3.2. Demokratikus kormányzás

20 millió EUR-t fordíthat Szenegál a demokratikus kormányzás megerősítésére. Annak ellenére, hogy Szenegál demokratikus hagyományokkal rendelkezik, több területen nem valósulnak meg a demokratikus elvek. Ilyen terület az igazságszolgáltatás. Másik destabilizációs terület a casamance-i régió, ahol az ellentétek már több, mint 30 éve nem csillapodnak. Emellett a szomszédos országok, úgy, mint Mali és Mauritánia instabil helyzete is veszélyezteti Szenegál belső biztonságát. A modern felszerelés és erőforrás hiányában a vízi és szárazföldi határok ellenőrzés nélkül átléphetők, melynek következtében Szenegál ki van téve a terrortámadás veszélyének, valamint az illegális kereskedelemnek is. A munkát nehezíti a különböző szervek közti kommunikáció, valamint az információk megosztásának, munkakörök elhatárolásának hiánya.

A hatalmi ágak szétválasztása sem valósult meg az országban, az igazságszolgáltatást befolyásolja a végrehajtói hatalom, és a parlament függetlensége sem valósul meg a valóságban. A bürokrácia olyan méreteket ölt, hogy a befektetők nem szívesen kezdenek bele gazdasági tevékenységbe az országban. Magas mértékű a korrupció is, melyet a Transparency International listáján való visszaesés is jól tükröz.

Az igazságszolgáltatás komoly hiányosságoktól szenved. A nők nem részesülnek hasonló bánásmódban, mint a férfiak, míg például a gyerekeket nem kezelik külön a bíróságokon.

¹¹¹ http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/documents/page_content/20150105_pin_11efed.pdf (letöltés ideje: 2015.03.16.)

A 9. és 10. EFA támogatásának következtében megvalósult az igazságszolgáltatási szervek számítógépesítése, így azok könnyebben tarthatják a kapcsolatot egymással, könnyebbé válik az ügyek nyomon követése, valamint az Igazságügyi Minisztérium megkezdte a büntető és polgári törvénykönyv megreformálását, és több városban is rehabilitálták az egykori bíróságokat, hogy az igazságszolgáltatási szervek könnyebben elérhetőek legyenek. Az ország részt vesz a régió stabilizálását szolgáló összefogásokban, programokban, még ha közvetlenül egyelőre még nem érintik az adott problémák. A határok hatékonyabb védelmének és felügyeletének terve is kidolgozás alatt áll.

Az EU ezen a területen a következő célkitűzéseket tette:

- a jogállamiság fejlődéséhez való hozzájárulás, hogy javuljon az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a rendszer pedig független, hatékony, átlátható és diszkrimináció-mentes legyen
- az átláthatóság és integritás a közügyek intézésében, a korrupció csökkentésének és az állami kiadások hatékonyságának növelése érdekében
- megelőzni és lecsökkenteni az állam destabilitásához vezető belső és külső tényezőket

Az EU mellett Spanyolország és Franciaország vesz részt a szektor támogatásában, valamint a kereskedelemjog és az üzleti szféra javítását célzó törekvéseket a Világbank támogatja. Szenegál többek között vállalja, hogy tiszteletben tartja az alapelveket, alkalmazza a megreformált törvényeket, felügyeli az igazságügyi szervek működését, működőképessé formálja a korrupcióellenes szervet, az OFNAC-ot (*Office National Anti-Corruption*), és hogy prioritást kap a casamance-i régióval való béke megteremtése és a régió fejlesztése.

3.3.3. Fenntartható mezőgazdasági fejlődés

Az első NIP-ben kiemelt fontosságú a fenntartható mezőgazdaság fejlesztése, amely a támogatások 52,5%-át kapja.

A mezőgazdaságban megtermelt érték a GDP 15%-át adta 2013-ban. Ennek arányában magasnak mondható, hogy a lakosság 50%-át foglalkoztatja a szektor. A mezőgazdaság fejlődését több tényező is gátolja, ezek közül a legfontosabb az éghajlati változás miatti sebezhetőség, a föld termékenységének csökkenése az extenzív megművelés miatt, a gyenge minőségű vetőmag, a hitelek hiánya, a piacokhoz való hozzáférés nehézsége, a

kevés mezőgazdasági kutatás, valamint a kutatási eredmények adaptálásának hiánya. Az ország négy legfontosabb gabonaféléje a köles, a cirok, a rizs és a kukorica. A korábban legnagyobb exportterméknek számító földimogyoró egyre kevésbé számít a gazdaság motorjának, habár a szenegáli lakosság közel 1/3-a érintett valamilyen formában a termelésben. Az állattenyésztés fontos szerepet játszhat az élelmiszerbiztonság megteremtésében, ezen belül is a baromfitenyésztés, és a tejtermelés. A nagymértékű állami támogatások ellenére a szektor továbbra is gyengén teljesít.

Szenegál nem önellátó az élelmiszerekből, melynek mintegy 50%-a importból származik, melyből 14% körüli a rizs importja. A halászat fontos szerepet tölt be, mely a lakosság fehérjészükségletének 75%-át lenne képes fedezni. Az élelmiszerbiztonsági problémák igen jelentősek, és nagy egyenlőtlenségeket mutatnak. A háztartások 18,8%-a élelem ellátási gondokkal küzd. Ez a százalék vidéken 25% körüli, de egyes régiókban meghaladja az 50%-ot és elérheti a 82%-ot is. Az egymást követő száraz évek krízisek kialakulásához vezetnek, mert gyakoriak a bozóttüzek, a megtermelt gabonafélék pedig silány minőségűek. Az ország élelmiszerbiztonsági stratégiája, melyet 2010-ben dolgozott ki, nem került elfogadásra, így nem léphetett életbe. Ennek ellenére számos tanulmány és felmérés készült, melynek következtében tiszta kép kapható a jelenlegi helyzetről. Az élelmiszerbiztonság intézményi keretének gyengeségei miatt a rendszer nem tudja megelőzni a kríziseket, és nem tudja hatékonyan kezelni azokat.

Az ország számos programban részt vesz, melynek célja az élelmiszerbiztonság megteremtése. Ennek következtében csökkent az alultápláltság aránya, azonban az 5 év alatti gyermekek között 2013-ban ez az érték még mindig 14,8% volt, amely Millenniumi Fejlesztési Célok 2015-re kitűzött 10%-os határértékét még jóval meghaladja. A képzettség nélküli anyák gyermekeinek körében, valamint az ország déli részén rosszabbak az arányok.

2013 szeptemberében elfogadták az általános betegbiztosításról szóló törvényt, melyet 2017-ig az egész országra ki fognak terjeszteni. Ez nagy kihívás elé állítja a kormányt.

Szenegálba nagy számban érkeznek segélyek, azonban megfigyelhető, hogy elosztásuk nem megfelelő. Fontos lenne, hogy a segélyek azokhoz jussanak el, akik a legjobban rászorulnak. A közelmúltban hozták létre a Szociális Védelem Általános Küldöttségét (*Délégation Générale à la Protection Sociale - DGPS*), amely az összes szociális segély elosztásáról gondoskodik, és bár a szociális rendszert nem reformálták meg, kilátásba helyezték bizonyos családi támogatás bevezetését.

Az ökoszisztéma, a természeti erőforrások és a biodiverzitás hatalmas nyomásnak van kitéve a növekvő népesség által, csakúgy, mint az éghajlati változásoknak. A környezetvédelmi politika, a jelenleg hatályban lévő szabályozások ellenére, még fejlesztésre szorul. A felelős minisztérium célkitűzése, hogy a természeti források védelme mellett a mezőgazdasági termelés képes legyen növekedni, és felvenni a harcot az olyan problémákkal, mint a légszennyezés és a bozóttüzek. Ennek érdekében kutatóközpont felállítását tervezik, melynek éves jelentései hozzájárulnának a kitűzött célok eléréséhez.

A közlekedési infrastruktúra is fejlesztésre szorul, ugyanis a közutak és vasútvonalak fejlesztése nagyban elősegítené a vidék fejlesztését, és annak a gazdaságba való élénkebb bekapcsolását, amely így a szegénység csökkentésében is szerepet játszana. A fejlesztések tervezésben azonban az ország és a régió szempontjait is figyelembe kell venni, valamint annak környezeti hatásait is fel kell mérni, hogy se a természeti erőforrások, se a biodiverzitás és ökoszisztéma ne sérüljön.

A vidék villamosenergia-ellátása kevésbé fejlődött az elmúlt időszakban. A magas árszínvonalon hozzáférhető áram folyamatosága nem biztosított a koncessziókért harcba szálló szolgáltatók által, amely nagyban visszaveti a befektetők érdeklődését a vidéki területek iránt

Az EU és Szenegál közös céljai a következők e területen:

- Az élelmezési problémák megelőzése, a krízisek hatékonyabb kezelése, mely magában foglalja a szociális rendszer hatékonyságának növelését, a vidéki tengerparti területek lakosságának védelmét a klimatikus változásokkal szemben, a nők és gyermekek étkezésének javítását.
- A fenntartható mezőgazdaság fejlesztése és a klimatikus változásoknak való ellenállás növelése érdekében határoztak a rizstermelésre alkalmas földek rendezéséről és a víz hatékonyabb kezeléséről.
- A szélesebb piachoz jutási lehetőségek érdekében az infrastruktúra fejlesztése és az energiaellátás biztosítása a vidéken is elengedhetetlen, a halászatnak és az erre épülő feldolgozóiparnak nagyobb szerepet kell kapnia mind a lakosság élelmezésében, mind a kereskedelemben.
- A kormány hatékony fellépése a termelés növelése és a mezőgazdasági termények értékesítésének javítása, a lakosok védelme érdekében.

Franciaország a Szenegál folyó mentén folyó öntözéses földművelés támogatásában vesz részt, melyhez Olaszország is csatlakozik. Spanyolország elsősorban az állattartás, a termőterületek hatékony összekapcsolásában, valamint a raktározás fejlesztésében nyújt támogatást elsősorban Kolda, Tiguinchor régióban és a Szenegál folyó völgyében. Egy kormányzati megállapodás születik továbbá, mely a felelős minisztériumok feladatát jelöli ki a célok elérésében. A szektor további támogatói közé tartozik a Világbank, Kanada, Japán és az USAID (*United States Agency for International Development*).

A szenegáli kormány elkötelezi magát, hogy újrastrukturálja a politikai párbeszédet, hatékonyabbá teszi a vidéki ügyintézkést, garantálja a termelők földhöz való jogát, valamint az állattartók földhasználati jogát és a szennyező fizet elv alkalmazását, valamint az energiaszektor területén a gazdasági verseny szabályozását, hogy az mind a fogyasztók, mind a szolgáltatók számára kedvező legyen.

3.3.4. Ivóvíz és szennyvízelvezetés

A tiszta ivóvíz és a szennyvízelvezetés két olyan összefonódó és egymásra hatást gyakorló terület, ahol Szenegálnak még nagyon sokat kell fejlődnie. Egyrészt javítania kell az ezekhez való hozzájutási arányt, másrészt csökkentenie kell a város és vidék közötti jelentős különbségeket. Míg a városok 99%-a jut hozzá tiszta ivóvízhez, addig ez az arány csak 78% vidéken, ahol még drágább is a vezetékes víz annak ellenére, hogy az átlagos jövedelmek alacsonyabbak. Az szennyvíz tisztítás javítása a Millenniumi Célkitűzésekben is megfogalmazódott, azonban a 2015-re kitűzött városi 78% és vidéki 63%-os csatornázási arány még messze áll a megvalósítástól. A másik érintett téma a vízgazdálkodás, amely kiemelten fontos az éghajlati változások, az erőforrások védelme, a környezetvédelem és mezőgazdaság miatt.

A szektor számos tanulmány és párbeszéd részét képezi, azonban a várt reformok alapjai és céljai még nem születtek meg. Az 1996-os EBB által támogatott projekt eredményekén várható az intézményi, szabályozási és szerződési keretek változása a városokban. Az szennyvízelvezetés tarifája várhatóan emelkedni fog a városiak számára, hogy a költségek egyensúlyba kerüljenek. Vidéken a vízminőség szabályozásának és felügyeletének kérdése még tárgyalások részét képezik. Dakar csatornázási tervét 2013-ban dolgozták ki, mely a többi befektetőnek is példaként szolgálhat a későbbiekben. Az egyre növekvő városokban, elsősorban Dakarban kulcsfontosságú, hogy egyszerre valósuljon meg a csatornarendszer bővítése és felújítása, valamint számoljon a jelentős mennyiségű esővízzel, folyékony és

szilárd hulladékkal is, ugyanis a környezetvédelemre és a közegészségügyre is komoly hatással van az urbanizációt csak lemaradva követő csatornázás.

Az tiszta ivóvízhez való városi és vidéki hozzájutási lehetőségek különbsége miatt az EU elsősorban a vidék fejlesztéséért tevékenykedik, míg a szennyvíz probléma megoldásában mindkét terület részesül. Az EU célja a lakosság életkörülményeinek javítása, a higiénikusabb környezet garantálása. Az együttműködés keretein belül megvalósuló programtól elvárja, hogy a város és vidék közti különbségek csökkenjenek, hogy egyre többen jussanak tiszta ivóvízhez, hogy a szennyvízhálózat növelésével egyre szélesebb körben váljon hozzáférhetővé a környezet megóvása mellett, és hogy az áradások megelőzhetőek legyenek az esővíz hatékonyabb elvezetésének köszönhetően.

A városi vízellátását és csatornázását célzó programokat Franciaország, az EBB és az EU támogatja, míg a vidéki projekteket Luxemburg és Belgium. Európán kívül a szektor a Világbank, a JICA (Japan International Cooperation Agency), a BAD (African Development Bank) a BOAD (West African Development Bank) és a Norvég Alap támogatását is élvezi.

3.3.5. Civil szervezetek támogatása

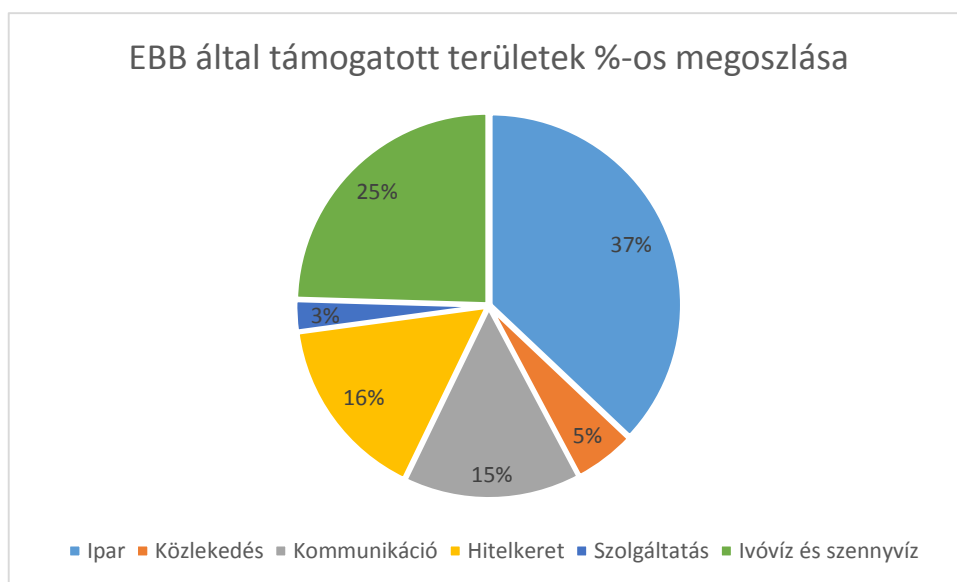
Az EU kiemelten fontosnak tartja a civil társadalom támogatását és a reformokban való részvételét. Bár a Millenniumi Fejlesztési Célok között is szerepel a nem-kormányzati szervezetek bevonása, az csak korlátozottan érvényesül. Így az EU hangsúlyt fektet arra, hogy az elmúlt évtizedek tapasztalataira támaszkodva, minden szektoron belül lehetőséget adjon a civil szervezeteknek az érvényesülésre. Ehhez 5 millió EUR támogatást nyújt.

3.3.6. Egyéb intézkedések

5 milliárd EUR jut egyéb intézkedések támogatására, melyek a programozást és előkészületeket kísérik. Ez nem minősül külön szektornak, ellenben az első három szektor limitált kiadásait egészíthetik ki szükség esetén. Tehát a keret nem kis projektek és egyéb szektorokat érintő programok megvalósítására szánták.

3.4. Az Európai Beruházási Bank által finanszírozott beruházások Szenegálban

A Római Szerződés által létrehozott EBB 1966 óta nyújt hitelt Szenegál fejlesztési programjaihoz. Ezek elsősorban az ipar fejlesztését, az ivóvíz és szennyvíz probléma megoldását szolgálták. Eddig összesen 287.732.239 EUR hitelhez jutott az ország.

11. ábra: Az EBB által támogatott területek százalékos megoszlása¹¹²

A legnagyobb támogatást, 106,602,000 EUR hitellel az ipar fejlesztése kapta. Az iparon belül is a bányászat fellendítését, termelésének növekedését segítő projektek, valamint a bányászatra épülő ipar, vegyipar fejlesztését támogató hitelekhez jutott Szenegál. Ilyen volt például az ICS III elnevezésű projekt, mely elődeihez híven a darou-i kénsav és foszforsav termelés megkésztetését, és Tobène-ban egy új foszfát lerakó építését támogatta.¹¹³

Szenegálban, mint Afrika többi országában, napjainkban is az egyik legnagyobb problémát a tiszta ivóvízhez való hozzájutást, valamint a városok szennyvíz elvezetése jelenti. Éppen ezért a másik legtámogatottabb szektor ez, az eddigi támogatások 25%-át adja, összesen 70,593,000 EUR. A programok többsége a gyorsan növekvő Dakart érinti, ahol egy 2011-es felmérés szerint, több mint 3,035 millióan élnek.¹¹⁴

¹¹² <http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

¹¹³ <http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=industry> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

¹¹⁴ <http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=water%2C-sewerage> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

Ezek közül kiemelkedik a PEPAM (*Programme d'eau potable et d'assainissement du Millénaire*), melynek célja a lakossági ivóvízellátás fejlesztése az ország belső területén, és a főváros külvárosi részeiben. A PEPAM a korábbi, BBE által finanszírozott programokra épül, mint a PSE (*Water Sector Project*) és a PELT (*Long-Term Water Project*). A program első, 2006 és 2011 közötti időszakának célkitűzése a lakások vízvezeték kapcsolatának növelése, a vízellátás javítása, amely a közegészségügy javulását is eredményezi. A kedvezményezett a SONES (*Société Nationale des Eaux du Sénégal*), amely a legnagyobb vízszolgáltató cég Szenegálban. Az összesen 59 millió EUR-ra becsült beruházáshoz az EBB 15 millió EUR-val járult hozzá.¹¹⁵

A telekommunikációs beruházások a hálózatok fejlesztését szolgálják, mely elengedhetetlen a kedvezőbb üzleti feltételek eléréséhez. A közlekedési fejlesztések között található a meglévő repterek modernizációja, valamint Dakar és a casamance-i régió vízi úton való összekötése.

Egy, a mezőgazdaságot érintő, jelenleg elbírálásra váró project a Szenegál folyó völgyében folyó rizstermesztés fejlesztését támogatja, melynek keretében mintegy 4500 hektárnyi földet vonnának termelés alá Saint-Louis térségében, Szenegál északi részén. A program a helyi kistermelőket is bevonná, akik nagyjából 1500 hektárnyi területtel rendelkeznek. A cél a mezőgazdaságban a privát beruházások támogatása, az élelmiszerbiztonság növelése, a munkahelyek teremtése, a vidéki gazdaság fejlesztése és az import helyettesítése. A 46 millió EUR összköltségű projektből az EBB 15 millió EUR-t finanszíroz. A hitel egyik feltétele, hogy Szenegál tiszteletben tartja az EU környezetvédelmi előírásait.¹¹⁶

3.5 Az ECHO Szenegálban

A fejlesztési együttműködés és program mellett az EU humanitárius szervezete, az ECHO (*European Commission's Humanitarian aid and Civil Protection department*) is jelen van Szenegálban. Az ECHO célja, hogy a természeti katasztrófák vagy egyéb krízisek kialakulása esetén védelmet és segítséget nyújtson az érintett lakosságnak.

---

¹¹⁵ <http://www.eib.org/projects/pipeline/2006/20060566.htm?lang=en> (letöltés ideje: 2015.03.20.)

¹¹⁶ <http://www.eib.org/projects/pipeline/2014/20140560.htm> (letöltés ideje: 2015.03.20.)

2012-ben a Száhel-övezetben kialakult élelmiszerellátási válság Szenegált is érintette, ahol a szárazság következtében magasra nőttek az élelmiszerárak. 2013-ban közepesnek volt mondható a termés, melynek következtében 2014-ben közel 2 millió szenegáli került veszélyeztetett helyzetbe élelmiszerbiztonsági szempontból. Sokan, annak érdekében, hogy élelmiszert tudjanak vásárolni, hiteleket vettek fel, vagy meglévő értéktárgyaikat adták el. Az előrejelzések szerint 2015-ben mintegy 330000, öt év alatti gyermek lesz súlyosan alultáplált, akik közül 68000 gyermek esetében halálos kimenetelű is lehet az éhezés.

Az ECHO a legsebezhetőbb rétegeknek igyekszik segítséget nyújtani élelmiszercsomagok és táplálkozási segély biztosításával. Ezeket legfőképp Diourbel, Tambacounda és a Mauritánával szomszédos Matan területek kapják, melyek a legjobban érintettek az élelmiszer-problémában. Az ECHO partnerei segítik az egészségügyi központokat az alultáplált gyermekek kezelésében, azonban feladatukat megnehezíti a szenegáli egészségügyi rendszer szűkös lehetőségei. A legrászorultabb családok közvetlen pénz-, és élelmiszer segélyben részesülnek, melyeket az ECHO adományokból finanszíroz. Emellett az ECHO tanulmányozza a térség háztartásainak gazdasági problémáit is, hogy hatékonyabban tudjon fellépni a krízisek esetén.¹¹⁷

---

¹¹⁷ http://ec.europa.eu/echo/where/sub-saharan-africa/senegal_fr (letöltés ideje: 2015.03.20.)

ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban arra törekedtem, hogy minél teljesebb képet adjak Szenegál jelenlegi helyzetéről. Ehhez elengedhetetlen volt történelmének lényegesebb, XX. századi mozzanatait is bemutatni, hogy lássuk, milyen adottságokkal rendelkezett függetlenségének idején, melyek befolyásolták az ország fejlődésének alakulását. Gazdaságának és kereskedelmének vizsgálata pedig igen lényeges volt aktuális helyzetének megértéséhez.

Szenegál a gyarmati anyaországgal, Franciaországgal való kapcsolata a függetlenség után átalakult, és az integrálódó Európa ACP-országokkal kialakított kapcsolatrendszerébe ágyazódott bele. Ez a kapcsolat különböző multilaterális egyezményekben (Yaoundé, Lomé, Cotonou) realizálódott, mely egyre komplexebbé és elmélyültebbé vált.

A kezdeti segélyek fokozatosan alakultak át a gazdaságot fejlesztő és a kereskedelmet ösztönző támogatásokká. Az egyoldalú segítségnyújtás mellett idővel megjelennek elvárások is, melyeket az EU támaszt a támogatásban részesülő ország felé, mint például a béke fenntartása, a demokratikus kormányzás, az emberi jogok tiszteletben tartása és az esélyegyenlőség. Így a támogatások erkölcsi mivolta mellett új elemként a biztonságpolitikai érdekek is súlyt kapnak. Míg a gazdaság és kereskedelem fejlesztése a nagy mennyiségű nyersanyag miatt kedvező az EU számára, illetve felvevőpiacot is jelent az EU-ban előállított termékeknek, addig a fejlődő világ békéje is fontos az EU szempontjából, hiszen a migráció Afrikából egyértelműen Európa felé irányul. Emellett a nemzetközi bűnözés, az illegális áru- és emberkereskedelem is az Unió területét fenyegeti.

Az EU átalakuló támogatási politikájának értékelése során megállapítható, hogy a Szenegállal jelenleg futó programok közül a gazdaságot támogató projektek éppúgy nagy hangsúlyt kapnak, mint a lakosság életkörülményeit javítók.

Szenegál az európai integráció kezdetétől fogva élvezte az európai hatalmak támogatását, azonban a gazdaság helyzete és a humán fejlettségi mutatók meglepő képet festenek az egykoron a nyugat-afrikai régió gazdaságilag legkiemelkedőbb országáról. Az analfabetizmus és a munkanélküliség aránya is megközelítőleg 50%, az ország jelentős része pedig víz- és élelmiszerellátási problémákkal küzd. A függetlenség elnyerésekor nagyjából 2,8 millió lakossal rendelkező ország népessége mára 14,2 millióra növekedett. Ez a tény egyértelműen olyan kihívások elé állítja, melyekkel egyedül nem képes megbirkózni.

A Szenegálban futó programok egyre komplexebbek, az EU-n kívül más szervezetek is részt vesznek mind a programok tervezésében, mind a finanszírozásban. A 2014-től 2020-ig tartó Nemzeti Indikatív Program számos olyan elemet tartalmaz, mely sokban elősegítheti Szenegál fejlődését és a lakosság életkörülményeinek javítását. A rizsföldek területének növelése a Szenegál folyó medrében egyértelműen egy olyan projekt, mely növelni képes Szenegál élelmiszerbiztonságát, illetve lehetővé tenné az élelmiszerimport és ezzel együtt az élelmiszerárak csökkentését is. Az ivóvíz és szennyvízelvezetési projektek is a lakosság jólétét igyekeznek előmozdítani, csakúgy, mint az egészségügyi ellátás javítása, vagy a nők és férfiak egyenjogúságát hangsúlyozó programok.

Szenegál gazdasága stabil, ám a 3,5%-os GDP-növekedés nem elegendő a szegénység leküzdéséhez. A GDP 15%-át adó primer szektor, amely főként a mezőgazdaságra épül, ki van téve az időjárási viszonyoknak, és mivel az itt előállított termékek a legfőbb kereskedelmi termékek is, ezért a világpiaci árak ingadozásának is. A szekunder és terciér szektor tőkeigényes ágazati befektetők hiányában nem képes tartósan fejlődni, amely a korrupció megszüntetésével és az elektromos energia olcsóbb és jobb ellátásával orvosolható lehetne. Az áramszolgáltatók azonban nemcsak az ipari fogyasztók, hanem a lakossági fogyasztók ellátásával is küszködnek, de még a rossz szolgáltatás ellenére is jóval magasabbak az árak, mint a környező országokban. Ez is azt mutatja, hogy Szenegál korábbi gazdasági előnyei a térség többi országához képest fokozatosan csökkentek, mára pedig az üzleti légkör megítélése meglehetősen rossz.

Az Európai Unióval kötött kétoldalú egyezmények következtében Szenegál exporttermékeinek megvan a lehetősége, hogy vámmentesen érhék el az EU piacait; ebben nagy potenciál rejlik Szenegál számára. Azonban fontos lenne az exporttermékek diverzifikálása és az export értékének növelése, hogy a külkereskedelmi mérleg különbsége csökkenjen.

Megállapítható, hogy a kapcsolatok elmélyülése kedvező hatással van Szenegál fejlődésére, azonban a gazdasági és humán mutatók még messze nem bizonyítják a korábbi programok eredményességét.

BIBLIOGRÁFIA

- BALÁZS Péter : Az Európai Unió külpolitikája és a magyar-EU kapcsolatok fejlődése, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó KFT., Bp., 2002
- BANCEL, Nicolas: La voie étroite, MOUVEMENTS N°21-22 mai-juin-juillet-août 2002
- BAYTIR DIOP Adama: Le Sénégal a l'heure de l'indépendance, Le projet politique de Mamadou Dia (1957-1962), Paris, L'Harmattan, 2007
- DIA Mamdou: Histoire d'un militant du Tiers monde : si mémoire ne ment, Paris, Publisud, 1985
- DIOUF Mamdou: Histoire du Sénégal : le modèle islamo-wolof et ses périphéries, Paris, Maisonneuve et Larose, 2001
- GAZDAG Ferenc: Franciaország története, Bp., Zrínyi Kiadó, 1997
- HEITZ Kathrin : Décolonisation et construction nationale au Sénégal, *Relations internationales* 2008/1, n° 133, 41-52. o.
- KENDE István: A francia gyarmatbirodalom felbomlása Nyugat-Afrikában, Bp., Kossuth Könyvkiadó, 1964
- LAKROUM: Sénégal-Soudan (Mali): deux deux États pour un empire, in C. Coquery-Vidrovitch (dir.), avec la collaboration d'O. Goerg, *L'Afrique au temps des Français. Colonisateurs et colonisés (c.1860-1960)*, Paris, La Découverte, 1992
- SALGÓ László: A gyarmati rendszer története 1939-1955, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995
- SALGÓ László: A gyarmati rendszer története 1956-1975, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994
- SÍK Endre: Fekete-Afrika története III., Bp., Akadémia Kiadó, 1972
- SÍK Endre: Fekete-Afrika története IV., Bp., Akadémiai Kiadó, 1973
- WESLEY JOHNSON: Les élites au Sénégal pendant la période d'indépendance, in: AGERON Charles-Robert et MICHEL Marc (éd.), *L'Afrique noire française : l'heure des indépendances*, Paris, Édition du C.N.R.S., 1992

Internetes források

BOURCIER DE CARBON, Luc: L'association des pays et territoires d'Outre-Mer à la Communauté économique européenne. In: http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/reco_0035-2764_1958_num_9_2_407297 (letöltés ideje: 2015.02.10.)

FABER, Gerrit: The Lomé Conventions and the causes of economic growth In: http://www.agro-montpellier.fr/sustra/research_themes/ue_governance/papers/Faber.pdf (letöltés ideje: 2015.02.10.)

http://aei.pitt.edu/7869/1/31735055282044_1.pdf

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (letöltés ideje: 2015.03.16.)

http://ec.europa.eu/echo/where/sub-saharan-africa/senegal_fr (letöltés ideje: 2015.03.20.)

http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/nip-senegal-edf11-2014_fr.pdf (letöltés ideje: 2015.03.16.)

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/africa-caribbean-pacific/> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/documents/page_content/20150105_pin_11efed.pdf (letöltés ideje: 2015.03.16.)

http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/eu_senegal/trade/index_fr.htm# (letöltés ideje: 2015.03.16.)

http://eeas.europa.eu/delegations/senegal/eu_senegal/trade/new_generalized_preferenc_e_system/index_fr.htm (letöltés ideje: 2015.03.16.)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=EN> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=URISERV:r12102&rid=3> (letöltés ideje: 2015.03.03.)

http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12101_hu.htm (letöltés ideje: 2015.02.01.)

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-07-1864_hu.htm (letöltés ideje: 2015.02.01.)

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4747_en.htm (letöltés ideje: 2015.03.03.)

<http://hu.euronews.com/2014/04/02/megkezdodott-brusszelben-az-eu-afrika-csucs/> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/november/tradoc_151898.pdf (letöltés ideje: 2015.03.15.)

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152694.pdf (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/686/en686GeneralProfile.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

http://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/2014_04_01_4th_eu-africa_summit_roadmap_en.pdf (letöltés ideje: 2015.03.03.)

<http://www.assemblee-nationale.fr/histoire> (letöltés ideje: 2015. 01.15.)

<http://www.au.int/fr/about/nutshell> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

<http://www.bceao.int/internet/bcweb.nsf/pages/umusel> (letöltés ideje: 2015.02.02.)

<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/senegal/presentation-du-senegal/>

<http://www.doingbusiness.org/rankings> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

<http://www.ecowas.int/about-ecowas/history/> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

<http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=industry> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

<http://www.eib.org/projects/loans/regions/acp/sn.htm?start=1959&end=2015&sector=water%2C-sewerage> (letöltés ideje: 2015.03.06.)

<http://www.eib.org/projects/pipeline/2006/20060566.htm?lang=en> (letöltés ideje: 2015.03.20.)

<http://www.eib.org/projects/pipeline/2014/20140560.htm> (letöltés ideje: 2015.03.20.)

<http://www.finances.gouv.sn/index.php/publications> (letöltés ideje: 2015.02.11.)

<http://www.gouv.sn/Millennium-Challenge-Account.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://www.gouv.sn/Plan-Senegal-Emergent-PSE.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://www.gouv.sn/Programme-d-Amelioration-de-la.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://www.gouv.sn/Programme-de-renforcement-de-la.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

<http://www.gouv.sn/-Projets-et-programmes-.html> (letöltés ideje: 2015.03.15.)

http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/development/african-economic-outlook-2014/senegal_aeo-2014-53-en#page4 (letöltés ideje: 2015.02.11.)

http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/FAFD098D-57AC-4C80-9776-5D749003AB86/0/EU_ACP_partnerseg.pdf (letöltés ideje: 2015.02.01.)

<http://www.nepad.org/about> (letöltés ideje: 2015.03.02.)

<http://www.pointscoeur.org/danslemonde/senegal/senegal.htm> (letöltés ideje: 2015.01.15.)

http://www.uemoa.int/Pages/UEMOA/L_UEMOA/Historique.aspx (letöltés ideje: 2015.03.15.)

M. SISSOKO, Macki, O. OSUJI, Louis, I. CHENG, William: Impacts of the Yaounde and Lome Conventions on EC-ACP trade In: <http://theaebr.com/v1n1sp1998sissoko.pdf> (letöltés ideje: 2015.02.10.)

THIOUB, Ibrahima: Le Rassemblement Démocratique Africain et la lutte anticoloniale de 1946 à 1958. Mémoire de Maîtrise (szakdolgozat), Université de Dakar, 1982. <http://www.histoire-ucad.org/archives/index.php/remository.html?func=startdown&id=93> (2010.03.16.)

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. ábra: Szektorok megoszlása a GDP szerint (22. o.)
  2. ábra: Szenegál 5 legfőbb kereskedelmi partnere 2013-ban (26. o.)
  3. ábra: Export termékszerkezete 2013-ban (26. o.)
  4. ábra: Az ACP-országok (32. o.)
  5. ábra: Az EU kereskedelme Nyugat-Afrikával 2004-2014 (45. o.)
  6. ábra: Az EU-ba érkező import Nyugat-Afrikából és az oda irányuló export termékszerkezete 2014-ben (45. o.)
  7. ábra: Az EU kereskedelme Szenegállal 2004-2014 (51. o.)
  8. ábra: Az EU szenegáli importjának termékszerkezete 2014-ben (52. o.)
  9. ábra: Az EU szenegáli exportjának termékszerkezete 2014-ben (52. o.)
  10. ábra: Az első NIP pénzügyi támogatásának megoszlása (55. o.)
  11. ábra: Az EBB által támogatott területek százalékos megoszlása (61. o.)
-
1. táblázat: Az FCFA értékének változása a francia frankhoz mérve (11. o.)
  2. táblázat: A népszavazás eredménye az AOF területén (15. o.)
  3. táblázat: Az AOF országok függetlenné válásának időpontja (19. o.)
  4. táblázat: Makroökonómiai mutatók (24. o.)
  5. táblázat: Export és import értéke (27. o.)